

3η ΓΕΝΙΑ



ΕΜΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΧΡΗΣΗ

300 δρχ

vo 25

ΓΕΝΑΡΗΣ '00

Το πρόσωπό μου είναι θαυμαστό. Η καρδιά μου είναι μαχαιρωμένη. Το φύλο μου ανήκει σ' αυτούς που το πήραν. Έχασα το παιδί μου στα βουνά. Έχω όνομα. Γεννήθηκα σ' ένα στρατόπεδο. Μεγάλωσα στη φρίκη. Είμαι είκοσι χρονών. Περπατάω για μέρες. Η ιστορία μου είναι η ιστορία των Πολωνών, της Βαλτικής, των Αρμενίων, της Αφρικής, της Αυστρίας, των Γερμανών, της Ινδίας, των Ισπανών, του Πακιστάν, των Ελλήνων, των Τούρκων, των Βαλκανίων, του αιώνα.

Έχω φύγει.

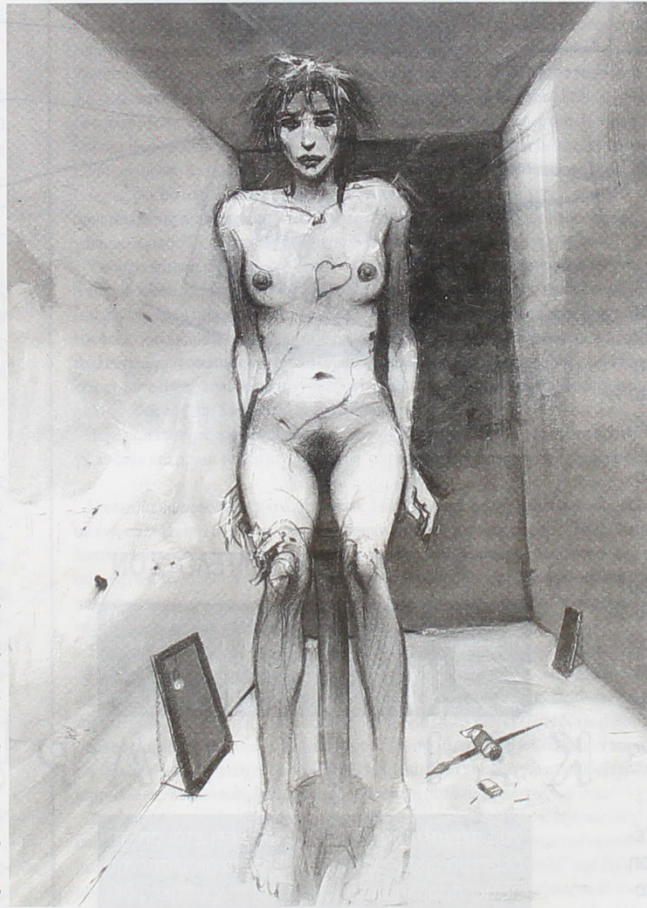
Μ' έσπρωξαν έξω. Σκότωσαν το παιδί μου. Είμαι κόρη του πολέμου. Μάρτυρας των δικτατόρων. Με ξεριζώσαν από μια γη όπου τα ίχνη χάνονται αμέσως. Έρχομαι από το πουθενά. Τα στρατόπεδα είναι το πουθενά. Μισώ τις σκληρές όπου τα παιδιά κρύβονται για να παίξουν. Εγώ κρύβομαι για να ζήσω. Αν χάσεις πέθανες. Καμμιά φορά θέλω να χάσω.

Η πόλη μου λεγόταν Σεράγεβο. Η οικογένειά μου εξαφανίστηκε όταν ο αιώνας ήταν δεκατεσσάρων χρονών. Η εποχή της λογικής. Τώρα κοντεύει τα εκατό. Είναι γέρος. Είναι δολοφόνος. Ξαναγύρισε στο Σεράγεβο. Τελειώνει το γύρο του θανάτου εκεί που ξεκίνησε τις σφαγές του. Είναι ξεροκέφαλος. Δεν έπρεπε να τον αφήσουμε. Έπρεπε να τον νικήσουμε. Δε μου έδωσε τίποτα. Ήταν πιο αιμοβόρος από τους άλλους. Δεν θα θρηγούσα το χαμό του. Θα τον

σκοτώνα με τα ίδια μου τα χέρια αν μπορούσα. Αλλά πρέπει να αντισταθώ. Είναι δειλός σαν στρατηγός. Στέλνει τον στρατό του. Δεν πάει ο ίδιος. Κοιτάει από ψηλά. Κάνει τρεις βόλτες κι ύστερα φεύγει.

Γκουέρνικα. Χιροσίμα. Εδώ.

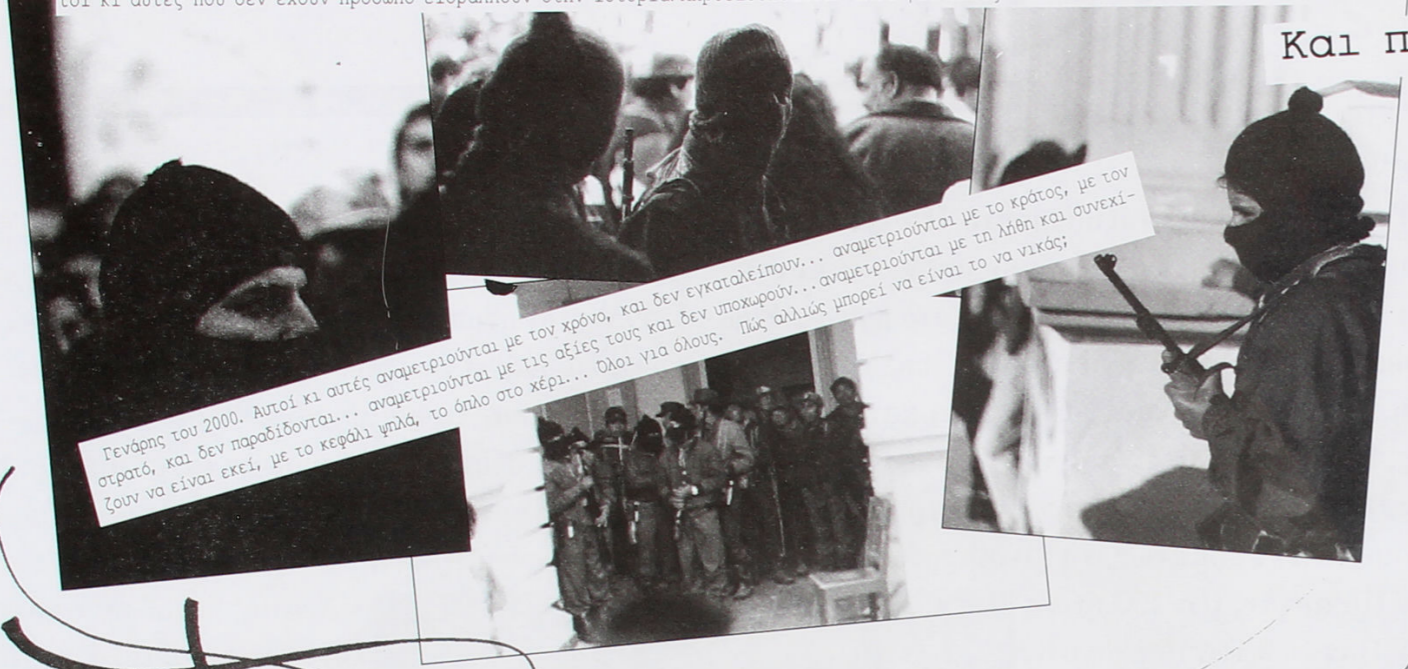
Έχω μια θέση. Ένα πρόσωπο εκτοπισμένο. Σα μια χειρονομία. Ένα χαστούκι. Είμαστε τα χαστούκια των ημερών μας.



Δυο με κρατούσαν από ψηλά, δυο από χαμηλά, δυο άλλοι από μέσα. Οι άνθρωποι έχουν εκβιάσει όλα τα περάσματα, έχουν βιάσει την ιστορία, τελειώνουν τον αιώνα όπως τον έχουν αρχίσει, σκουντιές, λάβα, φωτιές, καταστροφές, σφαγές. Έχω δέκα δάχτυλα. Τίποτ' άλλο δε μου ανήκει. Με βάλανε να περπατάω με τα χέρια για να φύγω, όταν τα τραύματα και τα φυσίγγια μαλάκωναν τις φτέρνες μου. Έχω κυλήσει με την πλάτη, έχω ορκιστεί να σταματήσω, δεν ορκίζομαι πια, θα συνεχίσω ως τη μέ-

ρα που ένας κύβος θα με περιμένει, ένα κουτί, το τέλειο καταφύγιο. Θα χωθώ εκεί για να χαθούν όλα τα νανάγια. Κανείς δεν θα μπορέσει να με ξαναβρεί, να μου δέσει τα τραύματα, να στεγνώσει τα δάκρμά μου. Θα είμαι αόρατη, νεκρή για όλους, ένα μόνο ενθύμιο, η μνήμη, ο ζωγράφος και τα πινέλα του. Το καταφύγιό μου είναι ένας τάφος, το φέρετρό του αιώνα.

Γενάρης του 1994, πρώτες του ημέρες, νότιο μεξικό: Αυτοί κι αυτές που δεν έχουν πρόσωπο εισβάλλουν στο San Cristobal. Αυτοί κι αυτές που δεν έχουν πρόσωπο εισβάλλουν στην ιστορία. Απρεϊδοποίηση. Όλοι για όλους.



Και πώς

Γενάρης του 2000. Αυτοί κι αυτές αναμετρώνται με τον χρόνο, και δεν εγκαταλείπουν... αναμετρώνται με το κράτος, με τον στρατό, και δεν παραδίδονται... αναμετρώνται με τις αξίες τους και δεν υποχωρούν... αναμετρώνται με τη λήθη και συνεχίζουν να είναι εκεί, με το κεφάλι ψηλά, το όπλο στο χέρι... Όλοι για όλους. Πώς αλλιώς μπορεί να είναι το να νικάς;

Γενάρης του 2000. Αυτοί κι αυτές αναμετρώνται με τον χρόνο, και δεν εγκαταλείπουν... αναμετρώνται με το κράτος, με τον στρατό, και δεν παραδίδονται... αναμετρώνται με τις αξίες τους και δεν υποχωρούν... αναμετρώνται με τη λήθη και συνεχίζουν να είναι εκεί, με το κεφάλι ψηλά, το όπλο στο χέρι... Όλοι για όλους.

ΜΑ ΕΙΝΑΙ ΩΡΑΙΑ!

ΓΚΡΟΖΝΙ
ΟΠΩΣ
ΒΟΥΚΟΒΑΡ

ΦΙΞΑΚΙ

Πραγματικότητα και σκηνοθεσία είναι ασυμβίβαστες. Τα reality shows ισορρόπησαν σ' αυτό το χάσμα πιστοποιώντας την εμπύρετη αναισθησία της αυλής· εντυπωσίασαν σαν ακροβασία· και γρήγορα έγιναν βαρετά. Χρειάζεται ένα καινούργιο καρούκεμα στη νοσηρότητα των υπηκόων. Το επόμενο στάδιο της σκηνοθεσίας είναι η κατασκόπεια. Το χειρουργικό νυστέρι της τηλεόρασης: τουλάχιστον με το ζόρι η πραγματικότητα μπορεί να ανοιχτεί στο θέαμά της πειστικά. Ποιά πραγματικότητα όμως;

Υπάρχουν ατέλειωτοι άνεμοι του πραγματικού κόσμου που δεν χωράνε στα ηλεκτρονικά μπουκάλια - κι έτσι διαφεύγουν της προσοχής των τυράννων και των αυλικών. Το ενδιαφέρον τελικά είναι τετριμμένο: σεξ και θάνατος. Μια αρχαϊκή εμ-

Τί διαφορά έχουν τ' αρχίδια ενός πλανητάρχη από εκείνα ενός τοπικού στάρ; Ό,τι όποιος κρεμάει την δημόσια συντριβή του απ' τα πρώτα έ-

Η ΧΑΡΑ ΚΑΙ Η ΤΑΡΑΧΗ ΤΩΝ ΑΥΛΙΚΩΝ

μονή που ακόμα λειτουργεί. Και τα δύο, για να "έχουν νόημα", ανάγονται στις τεχνικές τους. Χάρη στα θαύματα της τεχνολογίας η αυριανή αποκλειστικότητα θα είναι το close up μικροπλάνο μιας σφαίρας την ώρα που... 'Η, για πιο οικγενειακές απολαύσεις, το fish eye πανόραμα μέσω μιας μικροκάμερας που σερεώθηκε σ' έναν πούτσο - την ώρα που αντικρύζει μιαν άλλη, κρυμμένη σε ένα μουνί. Τίποτα δεν είναι τεχνικά αδύνατο για τους πράκτορες και τους πελάτες του ψεύτικου.

Αλλά και τίποτα δεν είναι δυνατό έξω από τον ενάρετο κύκλο των θεωρημάτων τους. Βουλιάζουν στον παράδεισο όπου οι απαντήσεις προηγούνται των ερωτήσεων - κι όποιοι γλυκάθηκαν από την ευκολία της καθίζησης καλά κάνουν και απολαμβάνουν. Μόνο που ό,τι νομίζουν για πραγματικότητα δεν είναι παρά η ωμότητα της δουλειάς. Δεν θα υπάρξει άγγελος να τους το θυμήσει - ας πρόσεχαν.

ντιμπεριαλισμού. Ενώ όποιος κρέμεται απ' τα δεύτερα εμπλέκεται (μόνο!) σε περιορισμένης αξίας "προβληματισμούς" περί τηλεοπτικής δεοντολογίας. Αλλά κανείς δεν πάει χαμένος: και το πλέον κοινότοπο sexy "live" περιορίζει τα χαρακτηριστικά των κουρασμένων καταναλωτών και ξαναπροσανατολίζει την θέρμη τους. 'Όχι στη ζωή· αλλά σ' αυτό που "είναι βγαλμένο απ' τη ζωή".

Είναι ο καιρός πια. Δεν θα καθοδηγεί η πλαστότητα των εμπορικών φετιχισμών τη ζωή. Στο τιμόνι θα είναι η ίδια η ζωή που πέρασε όλες τις εξετάσεις, και μπορεί τώρα να περηφανεύεται πως ενσωμάτωσε κάθε ψέμα: μπορούμε να γελάμε με παιδεραστικά ανέκδοτα. Αναπτυγμένη δημοκρατία έχουμε. Η προβολή και η ανακύκλωση της οποιασδήποτε δυστυχίας εξαφανώνεται τους ψυχουσυναισθηματικά σακατεμένους. Επitelous: κάτω τα συμπλέγματα κατωτερότητας, ζήτω τα κόμπλεξ ανωτερότητας!

Ανάμεσα στη γρίλια του παλιού μπιανιστηριζή και στον καθοδικό σωλήνα των καινούργιων μια διαφορά είναι ότι οι τελευταίοι δεν χρειάζονται να κάνουν τίποτα. Ούτε να σκύψουν λίγο. Ούτε καν να κλείσουν το ένα μάτι. Αρκεί να έχουν και τα δύο ορθάνοιχτα, όπως τη συσκευή. It is legalized. Και τα προσήματα σωσμένα.

Η αντινομία της νομιμότητας εντείνεται όταν απόψε απολαμβάνουν όλοι, ο καθένας στο κλουβί του, με τη λαίμαργιά του δήθεν απαγορευμένο αυτό που τους προσφέρεται μαζικά κι απλόχερα· κι αύριο, διαπιστώνοντας την κοινότητα του πράγματος, ότι δεν υπήρξαν δηλαδή παρά κόκκοι ματάκηδων σε μια μάντρα υλικών κατεδάφισης, καταγγέλλουν, πάλι όλοι, τον ξεπεσμό. Των άλλων φυσικά. Οι οποίοι στα συνθε-

τές παραβίασαν όχι την ιερότητα του ιδιωτικού χώρου αλλά την αποκλειστικότητα του μπιανιστηριού. Πρόβλημα. Τί αμαρτία είναι το κρυφοκόιταγμα όταν αποτελεί τον κανόνα;

Τελικά αυτός ο καινούργιος τύπος καταναλωτή, που θέλει να είναι και λίγο παράνομος θέλει όμως και έτοιμες συνταγές, θέλει να είναι ήδονοβλεψίας θέλει όμως να είναι και επιδείξιας, είναι αξιοσημείωτα πρόστυχος μεσ' την παράνοιά του. Ο παλιός μπιανιστηριζής, αν μη τι άλλο, ε-παιρνε όλα τα ρίσκα, ακροπατούσε, κρυβόταν, και δεν μπορούσε να κοινοποιήσει τα οράματά του. Ήταν α-δύνατος, και το ήξερε. Αντίθετα τώρα όλοι είναι ποζάτοι, και στην ψευτοπληρία που τους τείσαν με το κλότσης, κρύβουν για πάντα τις βαθύτερες στερήσεις τους.

Η τηλεθέαση είναι το πλέον ανίερο είδος εξάρτησης. Κανείς δεν κινδυνεύει έστω από overdose· γιατί είναι σε νεκρική ετοιμότητα εγκαίρως.

αλήθεια φαίνεται
ο λαμπερός
βίρτσουαλ
κόσμος πίσω
απ' αυτές
τις κουκούλες;

Ο ΠΩΛΩΝ ΕΠΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙ

Στην επαγγελματική πορνεία το να κάνει (εκείνη ή εκείνος) σωστά τη δουλειά της/του σημαίνει αυτό: να - είναι - εκεί (επι κλίσης) και - να - μην - είναι. Στον ερασιτεχνικό, ιδιωτικό σπορτιβισμό του σεξ τα πράγματα μιάζουν παρόμοια. Είναι όμως; 'Η δανείζονται οι δράστες του ένα άρωμα υπεροψίας που δεν τους αξίζει; Αυτοί που βιντεοσκοπούν ή φωτογραφίζουν τις ερωτικές τους περιπτώσεις δεν ζουν βέβαια κάτι ανεπανόληπτο. Είναι - εκεί - και - δεν - είναι. Μισοί μπροστά και μισοί πίσω από το φακό· μισοπρωταγωνιστές και μισοθεατές του ιδιού τους. Σκηνοθέτες του διαμελισμένου εαυτού - μήπως εδώ υπάρχει ο αυθεντικός ορισμός της τσίτσας;

Αυτοί που κρατάνε σημειώσεις με τις επιδόσεις τους (ή λίστες με τις "βαθμολογίες" των συντρόφων τους...) είναι - εκεί - και - δεν - είναι. Μισοαθλητές - μισοδημοσιογράφοι των πράξεών τους. Μισοί στο τώρα και μισοί στο μετά· μισήρωες και μισοϊστορικοί. Συλλέκτες του εαυτού διαμελισμού...

Έτσι ανοίγεται ιδιωτικά, και με την αφέλεια του ερασιτέχνη, ένας λάκος που οι επαγγελματίες πόρνες γνωρίζουν τουλάχιστον να προσέχουν. Γιατί στον επαγγελματισμό δεν υπάρχουν προφάσεις, υπάρχει μόνο βία· η σκληρότητα της αποξένωσης δεν έχει σοκολατένια γεύση· και όποια / όποιος θέλει μπορεί να κρύψει ένα κομμάτι καρδιάς για κατάδικό της / του λογαριασμό. Ενώ στον ιδιωτικό σπορτιβισμό βασιλεύει η ρητορία της α-

πόλαυσης - δηλαδή οι καλαμιές πάνω απ' το βάλτο.

Γιατί εκεί που απλώνεται η απόλαυση της σεξουαλικής καταγραφής αναδύεται η οσμή του μισοπερού - και της μιζέριας - του έρωτα και του σώματος. Θεος να ληλατήσει τη στιγμή; Ζήσε την σαν πόζα, σαν είδωλο μιας άλλης. Θεος να ληλατήσεις το άλλο κορμί; Δωσ' του έναν δεύτερο ρόλο δίπλα στο ύφος σου. Καμμία επαγγελματίας πουτάνα δεν θα το έκανε αυτό· στο μέτρο του δυνατού σέβεται τον πελάτη.

Οι ιδιωτικές κρεββατοκάμερες παραμένουν φυτώριο κάθε είδους μικρότητας - και οι ειδικοί της αξιοπρέπειας το ξέρουν εξ' ιδίας πείρας. Αν τώρα εθιστείς και πια και που καυγάδες για την δημοσίωση, δεν είναι για άλλο λόγο παρά για την ιδιοκτησία. Δεν θα έπρεπε άραγε ο ιδιωτικός ξεπεσμός να αμοιβεται όταν γίνεται δημόσιο μάθημα; Να μην υπάρχουν "πνευματικά δικαιώματα" στον αυτοεξευτελισμό;

Point blank

Τα νέα απ' αυτή τη μεριά δεν είναι καθόλου ευχάριστα. Να μην κινδυνολογούμε, σύμφωνα· αλλά ούτε να καταναλώνουμε πρόσχαρα τις "περιέργες ειδήσεις". Τις αντικρούουμε ως εξής: η μαζική (δεν λέμε ακόμα πλειοψηφική) παρ' ότι τίποτα δεν αποκλείει πραξικοπήματα από τη μεριά αυτού του μαζικού φειματος που έχει κάθε λόγο να θεωρεί εαυτόν πλειοψηφία) ροπή προς την ακοσμοσυλλεκτική ψευδαίσθηση είναι ξεκάθαρα μια κοινωνική σταθερά που ευημερεί. Και δεν την εννοούμε σαν αισθητικό φαινόμενο - αλλά σαν πολιτικό γεγονός. Μήπως πρέπει να βεβαιωθούμε για μία (από τις πολλές) παραμέτρους ενός καινούργιου ολοκληρωτισμού;

Αναδρομή: σε μια σχετικά παλιά ταινία με το όνομα "το αγνό του φιδιού" ο σουηδός Γκμαρ Μπέργμαν σκηνοθετεί στιγμές από τα πρώτα βήματα του ολοκληρωτισμού στην κεντρική ευρώπη. Η κινηματογραφική αφήγηση και τα σημεία γύρω από τα οποία διαλέγει να την περιστρέψει κινούνται έξω από την μεγάλη πολιτική, που αργότερα θα παρήγει τα μεγάλα γεγονότα που ονομάστηκαν ναζισμός. Στον ορίζοντα του Μπέργμαν υπάρχουν μόνο λεπτομέρειες. Ένα ζευγάρι φιγάδων εμμερών του μεσοπέλαγι, ο έρωτας και η φτώχεια τους... ένας φιλάνθρωπος γιατρός που προσφέρεται να παραχωρήσει στέγη και δουλειά σε εκείνην... ύστερα οι αδιαιθέσις, οι ανεξήγητες νευρικότητες, οι κυλοθημίες εκείνης, εξαιτίας ηθικών αισθήσεων ή παραισθήσεων... η αυτοστονία της... ένας μεγάλος καθρέφτης στον τοίχο του κατλήματος τον οποίο υπομείζεται εκείνος και τον σπάει... για να ανακαλύψει από πίσω το παρατηρητήριο του γιατρού... ο οποίος τους έχει χρησιμοποιήσει σαν πειραματόζωα νευρολογικών ερευνών με ήζους... ο "προτοπόρος" γιατρός θα αυτοκτονήσει για να γλυτώσει από την οργή εκείνου, προειδοποιώντας όμως ότι ήδη έρχονται άλλοι στη θέση του, πολλοί και αποφασισμένοι... Το αγνό και το φίδι.

Τίποτα απ' αυτήν την κινηματογραφική μυθολογία δεν θα αναγνωριζόταν σήμερα σαν επίκαιρο. Το αντίθετο: θα ήταν ασυγγήχρητος ιστορικός μισμός κάθε προσπάθεια παράλληλων - η ιστορία εξάλλου μόνο σαν φάρσα επαναλαμβάνεται. Ας μας επιτραπεί ωστόσο: κάποιες παράξενες δομικές αναλογίες δεν είναι αυτή καθεαυτή η ιστορία...

Στην μακρινή Ολλανδία λοιπόν. Όχι στην μεταμοντέρνα επαρχιώτικη Γρεκία με τις βάλκανικές (αν και αναπτύχμενες) ζουρλωδίες ασχρήτες... Στην κατά τεκμήριο πολιτισμένη και φιλελεύθερη Ολλανδία. Σήμερα, γιες, αύριο. Μερικοί εθελοντές, με αντάλλαγμα ένα χρηματικό έπαθλο για τον νικητή και την δημοσίωση των ονόματων σε ένα σπύγγιο βιντεοκάμερας και μικροφώνου. Ναι: απαγορεύονται οι έξοδοι, και κάθε ενασχόληση που θα έκανε τις μέρες και τις νύχτες τους τηλεοπτικά αδιάφορες· ας πούμε το διάβασμα. Επίσης απαγορεύεται η εκ μέρους τους τηλεοπία... Η ζωή τους μεταδίδεται σε πραγματικό χρόνο μέσω δικτύου... Κι ένα τηλεοπτικό κανάλι μαγνητοσκοπεί και μοντάρει τα δρώμενα, μεταδίδοντας κάθε απόγευμα τα highlights. Με τέρματα εμπορική επιτυχία: πάνω από ένα εκατομμύριο εθελοντές τηλεθεατές παρακολουθούν το σήριαλ "the big brother". Μια νεαρή φανατική τηλεθεατής θα περιγράψει αυτό που την γοητεύει: *Οι τι βλέπουμε είναι στο μεγαλύτερο μέρος του πραγματικότητα. Οι πρωταγωνιστές είναι σαν κι εμάς. Έχουν προβλήματα και ενδιαφέροντα σαν τα δικιά μας... μιλούν σαν εμάς. Παρακολουθώ την ιστορία τους και μέσα από το internet γιατί είναι στη μόδα να κοινοποιάζεις για τη ζωή τους.* Είναι στη μόδα, θα προσθέσουμε, και η διαδραστικότητα: οι θεατές μπορούν να "πετάνε" έξω από το παιχνίδι "όποιον/α δεν τους κάνει. (Ποιός άλλων δεν θα απολαμβάνει χωρίς ηθικές αναστολές μια διαδραστική "ζούργα"); Η περίπτωση του ολλανδικού "big brother" είναι μία από τις αρκετές όμοιες που εκπλιύσσονται αυτή τη στιγμή στον πολιτισμένο κόσμο. Ηρεμα, ομολιά, όχι απλά με κοινωνική ανσθη αλλά με συμμετοχή μεγάλης κλίμακας. Ας δούμε λοιπόν μερικά από τα υλικά αυτών των γεγονότων.

Υπάρχει κάποια φτώχεια - μα όχι! δεν είναι φτώχεια! είναι εθελοντική συμμετοχή σε διαγωνισμό με έπαθλο· χρέμη η δημοσιότητα... εντάξει. Υπάρχει κάποια προσφορά στέγης - μα όχι! δεν είναι ακριβός έτος, είναι ένα σπίτι - σπύγγιο, και εξάλλου σε άλλα παρόμοια σήριαλ το προσφερόμενο είναι η δημοσιότητα... εντάξει. Υπάρχει ένας διαφανής καθρέφτης παρακολούθησης - επιτόμοι! πού το είδαμε αυτό; τίποτα δεν είναι δόλο και εκ του ποτηριού· οι κάμερες και τα μικρόφωνα τοποθετούνται κοινή συναινέσει, η αναμετάδοση είναι εν γνώσει, κανείς δεν εκμεταλλεύεται την άγνοια των παρακολουθούμενων... εντάξει. Υπάρχει ένας απάνθρωπος επιστήμονας που πειραματίζεται - ε, αυτό πιά! Τίποτα τέτοιο, ούτε ήζους: είναι ένα παιχνίδι, ένα σήριαλ, ένα κοινό, μια δόξα. Κανένα πείραμα, καμία οδύνη. Μόνο απόλαυση. Να παίζεις και να παρακολουθείς τη ζωή. Σα ρόλο. Δεν είναι αθώο;

Έγκαιρα εντοχώς απολογηθήκαμε: είναι όχι μόνο ανεπίτρεπτος αλλά και αδύνατος κάθε παράλληλισμός. Εν τέλει πώς θα μπορούσαμε να συγκρίνουμε μια παλιά ταινία με την τωρινή "αποτίωση" της πραγματικότητας; Είναι ηλιον φαινότερο που υπάρχει το "ψέμα"...

Η υποψία όμως είναι τυραννική. Μήπως ξεδιπλώνεται μια αγορά (και για όσους η αγορά είναι η δημοκρατία, μια δημοκρατική) επένδυση σε ένα αμετάκλητο ολοκληρωτικό εγχείρημα; Μήπως μερικές σχέσεις αλλοτριώσιμες επαναλαμβάνονται θριαμβικτικά μέσα από την καταναλωτική τους νομιμοποίηση, και γίνονται τώρα ιδανικές; Μήπως τα πλήθη των "εξατομικευμένων" πολιτισμένων ξαναεμφανίζονται με τη θέλησή τους (και πάντα έτσι γίνονται) μια καινούργια μεγάλη δύναμη; Μήπως το μόνο (αλλά όχι λίγο) που μας επιδοεί να εννοήσουμε την πραγματική κατάσταση επικοινωνίας ανάγνωσης στην οποία ζούμε, είναι ότι ζούμε το σήμερα με κριτική καθυστέρηση· εξαιτίας μιας γενικής (και επιβεβλημένης...) διανοητικής αδράνειας;

Η φτώχεια για παράδειγμα. Παραδεχτεί σε όλες τις προηγούμενες ιστορικές μορφές της, με την οικονομική σαν την πιο "αναγνωρισμένη". Αλλά υπάρχει ένα καινούργιο είδος φτώχειας σε μεγάλη κλίμακα: η συναισθηματική και διανοητική ρακενδυσία, σαν συνέπεια της υποκατάστασης και της μεσοκλήρης βασιικών κοινωνικών εμετωριών από τις μηχανές του συστήματος. Οσηδήποτε κι αν είναι η πιθανή διάκριση αυτής της φτώχειας δεν αναγνωρίζεται πάντως σαν τέτοια. Κι αν ήδη ενεργεί διαμορφώνοντας μαζικά λούμπεν, αυτοπομπητικές "ψυχοδιανοητικές" συμπεριφορές και επιλογές; Κι αν ήδη αποτελεί την υλική βάση καινούργιων κυριαρχικών χειρισμών; Η φτώχεια του *ως τα αντικείμενα εσεσθαι* - η φτώχεια του να είσαι πράγμα. Ένα καινούργιο μεν αλλά και "παλιό" ιστορικό γεγονός, μια πρώτης γραμμής εγγραφή στις μητροπόλεις: εθελοντική, "ενεργητική" συμμετοχή στο θέαμα του εαυτού σου.

Το ιδιωτικό και το δημόσιο επίσης. Καταλύζονται οι υποτιθέμενα "προσωπικές" περιουσίες όχι μόνο με στερεότυπα αλλά με την γενική, απρόσωπη, ανεξέλεγκτη και ελκυστική δημόσια δύναμη που την λέμε γενικευμένη μεσολάβηση. Όταν επιτηρούνται οι (σχεδόν) τέλεια ταύτιση ανάμεσα σ' αυτό που "ζω" και εκείνα που "παρακολουθώ να ζουν στο γυαλί" που βρίσκεται η πραγματικότητα της πραγματικότητας; Υπέκυψε η δημόσια σφαίρα στις αλήθειες και τα πάθη του έσχατου ιδιωτικού, ή μήπως αυτό το τελευταίο εννοματούνει ολόκληρη τη "λαγική" της πρώτης; Είναι σα να ρωτάμε κάποιον που έχει κάνει την εθνική (του) σημαία ατομικό διακοσμητικό αξεσουάρ· αν είναι εθνικιστής ή έχει προσωπικό γούστο...

Υστερα πάλι ο έλεγχος. Δεν φαίνεται να υπάρχει ένα συγκεκριμένο "κέντρο" καθολικού ελέγχου· και χωρίς τέτοιο δε νοείται ολοκληρωτισμός... Να, αλλά αυτό αφορά μόνο συγκεκριμένες μορφές ολοκληρωτισμού. Αν ο έλεγχος είναι ρευστός και διεκπεραιώνεται από μια τεχνική, ή βιομηχανική, ή διοικητική ιεραρχία, αν επίσης τα κοινωνικά υποκείμενα τον αποενομοματώνουν και τον "απολαμβάνουν", αν οι οδηγίες και οι συμβουλές εσωτερικούνται πλησιάζοντας αυτό που είναι πολύ γνωστό στα θησοσκεία και μαγεία, λοιπόν έτσι δεν υπάρχει ολοκληρωτικός έλεγχος "με ανθρώπινο πρόσωπο";

Οι υποψίες μας πάνε μακριά, και η διαδρομή τους δεν χωράει εδώ. Θα κάνουμε αυτήν την αναγκαστική οπτική: οι μαζικές και οριακές εκδηλώσεις της σύγχρονης αλλοτριώσεως δεν αποτελούν αισθητική έκπωση - αλλά πολιτική πρακτική. Δεν καταναλώνουν μόνο δημόσιο χρόνο και χρόνο - παράγουν αιώδεις νέες σχέσεις εξουσίας. Το γεγονός ότι η μοριακότητα της αγοράς, που ονομάζεται δημοκρατία, επιτρέπει σε όποιον "δεν γουστάρει" να βρίσκεται έξω ή στο περιθώριο αυτών των ανθηκών δεν αποτελεί λύση του προβλήματος· οι ούτε καν παρατηρούμε - είναι μέρος του. Με την έννοια ότι η επεκτατική κίνηση της εθελουδουλίας περνάει έτσι απαραίτητη και άρα ανεπιδοτή. Με την έννοια επίσης ότι η "δημοκρατία" με αλλοτριώσεως δεν καθλώνει τον εαυτό της μέσα στο σχετικισμό του "ο καθένας ας κάνει ό,τι θέλει" - καθλώνει μόνο τους αναπαύλους της. Με την έννοια τέλος ότι ήδη είναι δύσκολο να ξεχωρίσει κανείς την δημοκρατία της εθελουδουλίας από την τρομοκρατία της πράγματος· τέτοιες στροφές του πολιτικού ποτέ δεν αναγγέλλονται επίσημα.

Η δυνατότητα και η επιθυμία της χειραφέτησης βρίσκεται μπροστά σε εντελώς σύγχρονα εμπόδια και παγίδες. Οι μέγιστες κριτικές προτοιμασίες της δεν είναι πολιτεύματα. Οι εκκολάπτεται δεν το γνωρίζουμε ήδη - οφείλουμε γι' αυτό να το εντοπίσουμε έγκαιρα. Αυτήν την ευθύνη πρέπει να την αναλάβουμε.

Αφού μια μηχανική ατέλεια παρουσιάζεται σαν αρρώστια, σα να συμβαίνει δηλαδή σε ζωντανό, τότε...

Το περιβόητο "πρόβλημα του 2000" (που κυκλοφόρησε με κεφαλαίο Π γιατί δεν ήταν όποιο κι όποιο) απασχόλησε ένα μικρό μέρος του πληθυσμού του πλανήτη: αυτό που σπρώχνοντας και πατώντας επί πτωμάτων θεωρεί εαυτόν κύριο του κόσμου. Μια κατασκευαστική ατέλεια, όμοια - τυπικά και ουσιαστικά - με χιλιάδες άλλες συνηθισμένες στη μαζική παραγωγή αυτοκινήτων, θερμοσιφώνων, ρούχων ή βατραχοπέδιλων. Ναι - αλλά ονομάστηκε "ιός". Κι αφού ήδη πολλές ακόμα βλάβες ή τεχνικές εμπεδώσεις στις ηλεκτρονικές μηχανές είχαν ονομαστεί με τον ίδιο τρόπο. Η διαφορά του "ιού του 2000" σε σχέση με τους υπόλοιπους ήταν ωστόσο ουσιαστική: προβλήθηκε σαν απειλή κατά της ανθρωπότητας... ενώ ήταν απειλή μόνο για μερικές μηχανές. Τι οσί πανούκλα είναι αυτή;

Δηλαδή: ποιό είναι το "σώμα" που υπονοήθηκε, απειλήθηκε, κινδύνεψε από τον "ιό του 2000"; Να λύσουμε το μυστήριο: το σώμα της νέας - ηλεκτρονικής - γραφειοκρατίας. Η ιδεολογική διάσταση αυτής της εκστρατείας αντιμετώπισης του "ιού του 2000" δεν υπήρξε άλλη από την εμπέδωση της σωματικότητας που υποτίθεται πως συνιστούν οι παγκόσμιοι δέκτες και πομποί, τα καλώδια και τα σήματα, μαζί με τους λογιστές και τους διαχειριστές τους, μαζί με τις καρέκλες και τα τραπέζια τους, τις μπρίζες και τους δορυφόρους τους.

Διόλου άστοχο μάθημα, αν λάβουμε υπ' όψη μας ότι οι έρχατες καπιταλιστικές δοξασιές αναμορφώνουν τον κόσμο γύρω από την πεποίθηση ότι οι ηλεκτρονικές ζεύξεις αποτελούν το κυκλοφοριακό και το νευρικό σύστημα ενός καινούριου γίγαντα. Αν αυτό είναι το "ζωντανό" τότε εμείς τί είμαστε; Αν οι υπολογισμοί και οι μηχανές τους "αρρωσταίνουν" τότε εμείς τί παθαίνουμε;

Βασική εξέλιξη είναι να περισσεύουν όλο και λιγότερα για εμάς: "ζωντανή" είναι η νέα διαχειριστική γραφειοκρατία των αφεντικών (τόσο ζωντανή που μπορεί να αρπάξει και καμιά άιση...) όπως πριν 70 μόνο χρόνια "εργατική" ήταν η αλυσίδα συναρμολόγησης. Αυτό που υπολείπεται για εμάς είναι να ενταχτούμε στο κόλπο όσο γίνεται βαθύτερα, να προσαρμοστούμε, να πειθαρχήσουμε. Η αποδοχή των βασικών νόημάτων είναι η κρισιμη εκκίνηση.

No master...

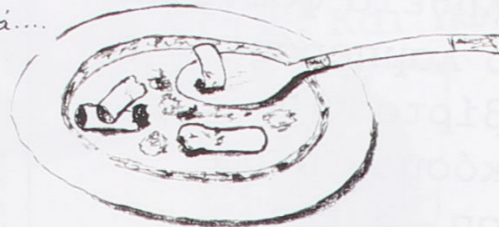
ΟΔΗ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΕΡΤΙΚΟ

Αντί - Βίωση

... δροσερά...



Ήτανε γλυκά...



... είχανε πίσσα για μεγάλα έργα... (μόνο 17 χιλιόγρ.)



... τα βρισκες εύκολα... (ειδικά τη νύχτα)



... για να παίξουν σε τραγούδια... (και πίσω απ' αυτά...)

Το κόκκινο κορατό πακέτο τους δεν πέρασε απαρατήρητο... (και μαζί τα ουζε έσω!)

ΓΚΡΟΖΝΙ
ΦΙΛΣ
ΒΟΥΚΟΒΑΡ



... κι ύστερα έρχονται οι μαχαίρες οι βρομήχονοι... οι άδοι...

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΒΓΑΖΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ!!

ΓΙΑΤΙ ΔΕΙΝ ΔΕΝ ΠΟΥΛΕΙ!!

ΚΟΥΦΑΛΕΣ!! ΤΑ ΣΕΡΤΙΚΑ ΛΑΜΙΑΣ

ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΘΑΝΟΥΝ!!!

(σαν τους γέρους που τα κωνίζουν...)

ΘΑ ΖΟΥΝ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ
ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΠΝΕΥΜΟΝΙΑ ΜΟΥ!

Οι αποφασισμένες παρέες, που κράτησαν τις σχολικές καταλήψεις εκείνον τον ηρωικό και πένθιμο χειμώνα του '90 - '91 στην Αθήνα, είχαν θητεύσει λίγους μήνες νωρίτερα στην άγρια μητροπολιτική κατάληψη του πολυτεχνείου. Η αυτοπεποίθησή τους δεν πήγαζε από τους σχολικούς συσχετισμούς - που δεν ήταν δα και οι καλύτεροι. Ήταν ολοδικιά τους - αλλά ερχόταν απ' έξω. Ήταν εξωσχολική. Και μπορούσε να διαμορφώνει πραγματικότητες, ακόμα και με τη βία - αντί να υποκλίνεται στην πραγματικότητα του συστήματος.

Μια σχεδόν δεκαετία έκτοτε, διαδοχικές σειρές μαθητών συνεχίζουν να κλείνουν τα σχολεία. Μοναχική πια αυτή η αντάρτικη επιμονή, χωρίς παράλληλα ανταγωνιστικά κύματα σε άλλες περιοχές του κοινωνικού πεδίου (πάει να πει: χωρίς αξιόλογο περιβάλλον) έχει να αναμετρείται με όλους τους τριβόλους της πειθάρχησης. Χιλιάδες νεολαίοι σκλώνουν στους ώμους τους τις αμαρτηλές όλων των άλλων - και γίνονται αντικείμενο λεηλασίας. Κάθε είδους καθεστωτικός εξωσχολικός, από τους γονείς μέχρι τα κόμματα, από τους εισαγγελέες μέχρι τους μπάτσους μέχρι τα μνηντρία, καταλαμβάνει το έδαφος όχι μόνο γύρω - και μέσα - στα σχολεία, αλλά ακόμα περισσότερο γύρω και μέσα στα μυαλά. Φταίνε μήπως οι καταλήψεις αν είναι μόνοι τους; Όχι! Όχι, τουλάχιστον, πια. Μπορεί να φταίνε οι προηγούμενοι, ή ακόμα περισσότερο οι πιο πριν. Γιατί αυτή η ιστορία έρχεται από μακριά. Και μπορεί να πάει μακριά. Αρκεί να θυμηθούμε - ή να εφεύρουμε - τις αλήθειες της.

Τις ανταγωνιστικές της αλήθειες.



Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΑΝ ΑΙΡΕΣΗ

Η κατάληψη πήκε στην κορυφή του ανταγωνιστικού ρεπερτορίου από τα τέλη της δεκαετίας του '60. Μια θέση πάνω από την απεργία ή/και την αποχή η κατάληψη θα θέσει κατευθείαν το ζήτημα της κατοχής και του ελέγχου - θα θέσει το ζήτημα της εξουσίας. Η κατάληψη του εργοστασίου ή του σχολείου δεν θα δηλώνει μόνο την άρνηση στην παραγωγική ή στην εκπαιδευτική διαδικασία - θα δηλώνει μια υψηλότερη στιγμή αδιαλλαξίας: τον αποκλεισμό του (των) αφεντικού (κων) από το "χώρο" τους. Είτε οι διευθυντές και οι επιστάτες τους, είτε οι διευθυντές και οι καθηγητές τους, είτε τέλος οι ανώτεροί τους στην ιεραρχία δεν θα μπορούν πια να ελπίζουν στον απεργασιακό μηχανισμό. Η κατάληψη δεν θα τους στερεί μόνο το εργατικό ή το εκπαιδευόμενο "δυναμικό" - θα απαλλοτριώνει τα ίδια τους τα μέσα (παραγωγής ή εκπαιδευσης). Με την απειλή να τα στρέψει εναντίον τους - ή να καταστρέψει όσα δεν μπορεί να αξιοποιήσει ταξικά.

Θα είναι αυτή η αδιάλλακτη πραγματικότητα της κατάληψης που θα την αποκλείσει (για πολλά χρόνια...) από τους πολιτικούς και συνδικαλιστικούς χειρισμούς της αριστεράς του συστήματος. Μιλώντας ιδιαίτερα για την ελληνική περίπτωση: δεν θα είναι μόνο η (εκ των υστέρων μυθοποιημένη) κατάληψη του πολυτεχνείου το '73 και εκείνη της νομικής λίγο πριν που θα ξεφύγουν από τις συμβιβαστικές αξιώσεις της "υπεύθυνης" αριστεράς. Αλλά και αργότερα, επί δημοκρατίας πια, στις σποραδικές άγριες απεργίες εργοστασίων και στην κατάληψη του πανεπιστημίου της πάτρας το '78 (που θα κατασταλεί με αύρες ανοίγοντας όμως αυτήν την πρακτική στα πανεπιστήμια σε συνθήκες "δημοκρατίας") η επίσημη αριστερά θα βρισκε-

ται κρυφά ή φανερά δίπλα στην αστυνομία.

Εξόριστοι από τα καθεστωτικά όρια οι κάθε φορά καταλήψεις θα βρουν στην κατάληψη ένα σημαντικό περιθώριο ανταγωνιστικής ελευθερίας - και ένα σημείο απ' ευθείας σύγκρουσης με το σύστημα συνολικά. Θα ανακαλύψουν εν τούτοις κι ένα πρόβλημα σχεδόν δομικό. Εφ' όσον η κατάληψη κορυφώνει έναν συγκεκριμένο αγώνα έχει ταυτόχρονα δύο πολιτικές "υποστάσεις": από τη μια είναι ένα χωροχρονικό σημείο - κομμάτι - από την άλλη είναι ένα μέσο πάλης. Από τη μια είναι ένα ενδεχόμενο ρήξης αυτό καθ' εαυτό από την άλλη είναι ένα εργαλείο διεκδίκησης.

Πάνω σ' αυτόν τον δίστιμό θα αναπτυχθούν γρήγορα δύο διαφορετικές προβληματικές καταλήψεων, συνέπεια της ίδιας της πολιτικής υποκειμενικότητας των "προβοκατόρων" που τις αποφασίζουν και τις πραγματοποιούν. Στη μία περίπτωση το κέντρο του ενδιαφέροντος θα είναι η ίδια η κατάληψη, σαν περιεχόμενο, σαν ευκαιρία συλλογικής αυτοεξιοποίησης, σαν απαλλοτρίωση με τον πλατύτερο δυνατό ορίζοντα. Θα ονομάσουμε αυτήν την προβληματική: της αυτονομίας / αντιεξουσίας (α/α).

Στην δεύτερη περίπτωση η κατάληψη θα έχει αξία σαν ο μέγιστος εκβιασμός: σαν μέσο οριακής πίεσης. Εδώ ο έλεγχος ενός συγκεκριμένου χώρου θα έχει την έννοια της ομηρίας, μιας ισχυρής διαπραγματευτικής θέσης. Θα ονομάσουμε αυτήν την προβληματική: της ιστορικής άκρας αριστεράς (ί/α).

Τα όρια ανάμεσα σ' αυτές τις δύο προβληματικές δεν θα είναι πάντα σαφή - πολύ περισσότερο εφόσον θα βρίσκονται συχνά δίπλα δίπλα απέναντι στην πολιτικοσυνδικαλιστική αριστερά, ή την αστυνομία. Στις άγριες φοιτητικές καταλήψεις

του '79 - '80 θα βρίσκονται "αντικειμενικά" στην (ίδια πλευρά, ενάντια τόσο σε ένα νομοσχέδιο της δεξιάς (κυβέρνηση) όσο και στην αριστερά (πασοκ, κκε) του συστήματος. Αλλά ήδη εκείνη την ιστορική στιγμή η α/α προβληματική θα επιχειρήσει να καταθέσει και να πραγματοποιήσει όχι απλά καταλήψεις, αλλά λειτουργικές καταλήψεις. Θα επιζητήσει με άλλα λόγια την δυνατότητα αντικαθεστωτικής λειτουργίας διαρκείας σε κατελιγμένους χώρους: κι όχι μόνο την ομηρία τους.

Από αυτό το χρονικό σημείο και μετά στην ιστορία των καταλήψεων θα τίθεται και θα αίρεται ξανά και ξανά αυτή η προοπτική: της κατάληψης σαν κοινωνικής ανταγωνιστικής χρήσης. Αν η ί/α προβληματική εμφανίζεται ευχαριστημένη με την κατάληψη σαν δυναμικό μέσο πάλης, δεν θα μπορέσει όμως να εννοήσει μίαν αξία χρήσης της έξω από την συγκεκριμένη διεκδίκηση - και τα στενά συμφέροντα του κάθε φορά ιδιαίτερου υποκειμένου καταλήψεων.

Οι πλέον συμπυκνωμένες (και χαρακτηριστικές) αιφνιδιαχικές ανάμεσα στις δύο προβληματικές θα δίνονται για χρόνια με επιδόκο αντικείμενο τις πόρτες των κατειλημμένων (πανεπιστημιακών συνήθως) χώρων: η ί/α άποψη θα τις θέλει γενικά κλειστές, ακόμα περισσότερο σε περιπτώσεις "επεισοδίων" - η α/α άποψη θα τις θέλει γενικά ανοικτές, ακόμα περισσότερο σε περιπτώσεις "επεισοδίων". Πίσω απ' αυτούς τους καυγάδες θα τίθεται συμβολικά πάντα η ίδια ουσιαστική διαφορά: για την προβληματική της αυτονομίας / αντιεξουσίας ο κατειλημμένος χώρος (και χρόνος) έχει κοινωνική αξία πέραν της συγκεκριμένης διεκδίκησης με την οποία αρθρώνεται. Η κατάληψη είναι συνθήκη για κοινωνική χρήση, και όχι απλά ένα συντησιακό επίτευγμα. Ακόμα πιο πέρα: ο ειδικός αγώνας, ο επιμέρους α-

γνώας, είναι για την κατάληψη ο πυροδότης, και όχι το πολιτικό της όριο.

Αντίθετα για την ιστορικά ακροαριστερή προβληματική η κατάληψη θα είναι ένα κλεμμένο όχημα, άχρηστο ωστόσο στα χέρια των καταληψιών. Το όριο της αξίας της θα το περιγράφει η τακτική - και το "τίμιο παιχνίδι" του ανταγωνισμού θα επβάλει ότι ο κλεμμένος (κατελιγμένος) χώρος επιστρέφεται στους κυριους του όπως τη στιγμή της κατάληψης. Κανένα περιθώριο για μίσος: οι "ζημιές" (και ο κίνδυνός τους) θα είναι ένα ακόμα θέμα τριβής ανάμεσα στις δύο απόψεις. Για την *ύα* οι "ζημιές" θα είναι προβοκατόρικα συμβάντα για την *α/α* θα είναι η συνέπεια της έκλυσης της παιγνυμένης (και αλλοτριωμένης) κοινωνικής ενέργειας. Και σαν τέτοια αξίες προσοχής και συλλογικής αυτοεκπαίδευσης.

Αυτός ο δισιμός δεν θα λυθεί ποτέ επίσημα - και ούτε καν θα αφήσει, σε κάποια ιστορική φάση, τις προϋποθέσεις για να λυθεί στο μέλλον. Σιωπλά περισσότερο οι δύο προβληματικές θα ακολουθήσουν διαφορετι-

κές τροχιές, εκεί τουλάχιστον που δεν (θα) είναι αναγκασμένες να ανέχονται η μία την άλλη. Σ' αυτές τις ξεχωριστές διαδρομές η *α/α* προβληματική για τις καταλήψεις θα δοκιμασθεί, θα κινδυνέψει, και συχνά θα ηττηθεί είτε από τον φιλελευθερισμό είτε από τον εναλλακτισμό. Εκεί που θα καθυστερεί ή θα αστοχεί στο να προσδιορίσει τα δεδομένα κοινωνικής χρήσης η κατάληψη θα γίνεται πεδίο αυθυποβολής - ή, θα βυθίζεται σε έναν ενδοσκοπικό αυτοεγκλεισμό. Η *ύα* από την άλλη θα στρώσει (θελημένα ή αθέλητα δεν έχει σημασία εδώ) τον δρόμο για "αριστερές καταλήψεις".

Ήδη, στις αρχές της δεκαετίας του '80 ομάδες αναρχικών θα επιχειρήσουν καταλήψεις εγκαταλειμμένων κτηρίων στην αθήνα - για δημιουργία στεκιών. Το χειρίριμα θα τελειώσει άδοξα υπονομιεμένο πρώτα από τα μέσα, χτυπημένο τελικά από την αστυνομία. Θα είναι η πρώτη "καθαρή" καταγραφή της *α/α* προβληματικής - και η πρώτη καθαρή ήττα της. Στα μέσα της δεκαετίας η *ύα* προβληματική θα επιχειρήσει κάτι ανάλογο σε αθήνα και θεσσαλονίκη σαν μέσο ανάδειξης των φοιτητικών στεγαστικών αναγκών. Αν οι καταλήψεις των *α/α* έχουν τον κωδικό λειτουργικές εκείνες των *ύα* θα αποκτήσουν τον κωδικό συμβολικές. Το γεγονός πως οι δύο καταλήψεις σπιτιών σε αθήνα και θεσσαλονίκη θα περάσουν γρήγορα στα χέρια αστών ή κακοστεγασμένων θα μετατρέψει, εκ των έσω, το συμβολικό χειρίριμα σε λειτουργικό. Θα του δώσει συνέχεια, και δυνατότητα επανάληψης. Δεν θα είναι μια συνειδητή επιτυχία της *α/α* προβληματικής - θα είναι όμως μια γερή συλλογική εμπειρία.

Μια φορά την άνοιξη του '85 με την πολυήμερη κατάληψη του χημείου (ενάντια στις αστυνομικές επιχειρήσεις "αρετής") κι άλλη μια φορά τον γενάρη του '90 με την πολυήμερη κατάληψη του πολυτεχνείου (ενάντια στην αθώωση του μελίστα) η λογική της κοινωνικής απαλλοτρίωσης χώρου και χρόνου θα μπει σε πανεπιστημιακούς χώρους στην Αθήνα, παρείσακτη, ερχόμενη "απ' έξω".

Γιατί όσον αφορά τους κλασσικούς "μαζικούς χώρους" και τους διεκδικητικούς τους αγώνες, οι καταλήψεις της δεκαετίας του '80 (κυρίως φοιτητικές) θα περνούν όλο και πιο καθαρά στην λογική του "μέσου πάλης" - στην *ύα* προβληματική. Η επίσημη αριστερά θα μένει παρ' όλα αυτά εκτός: εκτός και εναντίον ενός τέτοιου "ανεύθυνου εξτρεμισμού". Έτσι η επικινδυνότητα των όλο και πιο κομφορμιστικών καταλήψεων θα αποδεικνύεται απλά με την εις άτοπον επαγωγή: μόνο με τους όρους και τον άερα του ηρωικού παρελθόντος.

Ειδικά από τα μέσα της δεκαετίας αυτής στις φοιτητικές καταλήψεις θα εμφανιστούν τα πιο τρανταχτά συμπτώματα εκφυλισμού της πρακτικής. Και οι πιο ηχηρές αποδεί-

ξεις ενός καταληψιακού μεταρρυθμισμού: ή, ειπωμένο αλλιώς, χρήσης "δυναμικών μέσων για ρεφορμιστικούς στόχους". Οι ολιγαριθμες ακροαριστερές σχέτες θα κατορθώσουν να αποπούνε δυσανάλογες (με την πραγματική τους επιρροή) πλειοψηφικές αποφάσεις για καταλήψεις σχολών, είτε γύρω στον εορτασμό της επετείου της 17ης νοέμβρη, είτε πριν τις χριστουγεννιάτικες διακοπές.... απο φοιτητικές συνελεύσεις υποδειγματικά "δεξιές"! Με μια ευκολία αποφάσεων για καταλήψεις και μια σπανιότητα καταλήψεων τα κτήρια θα αρχίσουν να κλειδώνονται για τις γιορτές ή τα σαββατοκύριακα, και η κατάληψη να μοιάζει όλο και περισσότερο με δημοσιοϋπαλληλική ρουτίνα - ή και αγγαρεία. Με άλλα λόγια: πριν η δεκαετία του '80 φτάσει στο τέλος της η *ύα* προβληματική και πρακτική για τις καταλήψεις θα έχει ξεπεράσει τα όρια της, προς τα κάτω. Θα έχει γίνει το μικροπολιτικό περιβλημα *αποχών* και *πάρτυ* με αντι-κουκου κορώνες και συμψιφισμούς. Συνδικαλιστική εργολαβία του κούλου.

Κι από την άλλη μεριά, σε ορισκές πλην διδακτικές (!) παραφορές της *α/α* δράσης, το ίδιο καιρό θα αρχίσουν να ονομάζονται καταλήψεις οι αδυναμίες στην σύγκρουση στο δρόμο, και οι αποκλεισμοί μέσα σε πανεπιστημιακά κτήρια...

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 θα ξεσπάσει ωστόσο ένα καινούργιο κύμα καταλήψεων - είναι η έκπληξη. Δυσάρεστη για τους περισσότερους: όσο για εκείνους που θα τις ευχαριστηθούν θα αποδειχθούν ωστόσο αρκετά μώμπες ώστε να τις ερμηνεύσουν. Και να τις αξιοποιήσουν. Θα χαθούν έτσι πολλά, και μάλιστα χωρίς ίχνη. Παρ' όλα αυτά είμαστε κατηγορηματικοί: ένα κάποιο πολιτικό αδιέξοδο κορυφής (που θα εκδηλωθεί με σκάνδαλα, καθάρσεις, οικουμενικές, συγκοινοβερνήσεις και άλλα χαριτωμένα) τη στιγμή μιας νέας διαχειριστικής στρατηγικής από τη μεριά των αφεντιών, θα αφήσει "για λίγο" ένα σοβαρό μέρος του κοινωνικού πεδίου ασύλκτο. Χωρίς αξιόπιστους πολιτικούς, αλλά ούτε καν συνδικαλιστικούς σκύλους στη γύρα. Αυτή τη σύντομη χρονική περίοδο η πρακτική της κατάληψης θα ξανακερδίσει σε ριζοσπαστισμό, και μάλιστα σε διαφορετικά σημεία του κοινωνικού πεδίου. Στην κατάληψη του πολυτεχνείου του '90 και μέσω αυτής στις σχολικές καταλήψεις αλλά και στις καταλήψεις εργοστασίων, στις λεγόμενες προβληματικές.

Και υπάρχει πράγματι κάτι εντυπωσιακά κοινό, όσο και εντυπωσιακά απαρατήρητο στην συγκυρία: τα αφεντικά "εγκαταλείπουν" (ή ετοιμάζονται να εγκαταλείψουν) ορισμένες "παράδοσιακές" θέσεις εκμετάλλευσης ή/και πειθάρχησης, έχοντας ήδη προετοιμάσει τις διαδοχές τους. Το δημόσιο σχολείο είναι μια τέτοια θέση: μερικά εργοστάσια ή/και περιοχές είναι άλλες. Το ερώτημα της μεθόδου του κοινωνικού ανταγωνισμού γίνεται δραματικά επίκαιρο, καθώς το χειραγωγικό "μεγάλο επέκεινα" του "υπαρκτού σοσιαλισμού" έχει εξαφανιστεί, ενώ επίσης ο υπαρκτός συνδικαλισμός είναι ανίκανος να μεσολαβήσει κάτι άλλο από διαταγές. Η *διεκδίκηση* (πώς και ως πού;) και η *απαλλοτρίωση* (πώς και τίνας;) ξαναφωτίζονται σαν προβληματικές δράσης από το ίδιο το παγερό φως της αναδιάρθρωσης. Η *ύα* άποψη είναι καταπονητισμένη ουσιαστικά: όμως τυπικά ανακαλύπτει ελεύθερο πεδίο δράσης. Όσο για την *α/α* οπτική; Είναι ο καιρός της - αλλά φοράει μαύρα γυαλιά και δεν τον βλέπει. Αργότερα λοιπόν θα ανταμωθεί με τον κακό της το καιρό....

Εν τω μεταξύ, αν στην περίπτωση της κατάληψης του πολυτεχνείου το '90 οι στιγμές κομμουνισμού και αυτοοργάνωσης θα είναι λίγο πολύ αναμενόμενες, τί να πει κανείς για το καταληψιακό πανηγύρι της πειραϊκής πατραϊκής στην Πλάτρα, όπου οι καταληψίες εργάτες δηλώνουν ότι γνωρίζονται μεταξύ τους για πρώτη φορά - ποιοί; αυτοί κι αυτές που μπαινόβγαιναν δέκα, δεκαπέντε, είκοσι και εικοσιπέντε χρόνια από την ίδια πύλη, στο ίδιο κάτεργο; Κιαν μετά στην περίπτωση των σχολικών καταλήψεων του '90 - '91 οι παιχιδιάρικες "μπουκαλομαχίες" θα είναι λίγο πολύ αναμενόμενες, τί να πει κανείς για την υπονόμηση με δυναμίτες των περασμάτων μιας ενδεχόμενης αστυνομικής επίθεσης στο κατελιγμένο εργοστάσιο της εβσο στο Αίγιο; Κιαν ακόμα οι νυχτερινές περιφρουρήσεις μέσα στο κρύο, σαν στιγμές συντροφικότητας θα είναι λίγο πολύ αναμενόμενες σε μια μητροπολιτική κατάληψη, τί θα μπορούσε να πει κανείς για την μαχητική ετοιμότητα σε 24ωρη βάση για μήνες των καταληψιών εργατών (αλλά και των γύρω χωριών!) στο Μαντούδι;

Διεκδικητικοί αγώνες - αναφιβόλα. Αλλά ζητώντας ουσιαστικά το αδύνατο.... Και μαθαίνοντας, χωρίς προκαταλήψεις, για πρώτη και (για τους περισσότερους) για τελευταία φορά, μέσα από και μέσα στις καταλήψεις, το δυνατό: την απετηρία της ανταγωνιστικής, προλεταριακής αυτοαξιοποίησης.

Ξανά ο δισιμός της πρακτικής των καταλήψεων - να, εκεί όμως που η *α/α* προβληματική ιδιανως χαμένη οριστικά και από του χέρι.... Για μια ακόμα φορά η όβια ανατριχίλα θα διαπεράσει πρωταγωνιστές και συμπαραστάτες στην απεργία της ΕΑΣ. Μια ακόμα χαμένη φορά.

Όμως εκεί στις αρχές της δεκαετίας του '90 γίνεται επειγούσα η ανάγκη να πάρουν οριστικά διαζύγιο οι δύο διαδρομές που από ένα συγκυριακό καπρίτσιο έχουν ξαναβρεθεί προς στιγμήν μαζί. Η ιστορικά ακροαριστερή προβληματική δεν έχει τίποτα άλλο να περιμένει από το να μετατοπίζεται διαρκώς δεξιότερα, συρόμενη από τους όρκους της στις ταχυδακτυλουργίες και τα αδιέξοδα του διεκδικητικού σχεταρισμού. Η αυτονομία/αντιεξουσιαστική προβληματική από τη μεριά της δεν έχει τίποτα άλλο να περιμένει από τα πονηρά κλεισίματα ματιού που έχει αρχίσει κιόλας να της κάνει ο μικροσπαστισμός, όταν και όποτε χρειάζεται βίαιους μαχητές στο δρόμο. Εθελουφλώντας οι μεν έχουν ένα παιγνυμένο παρελθόν η μελοτυφλώντας οι δε έχουμε ένα άθλιο μέλλον.

Όσο για την πρακτική των καταλήψεων; Πάντα εκεί στις αρχές της δεκαετίας του '90 θα αποκτήσει ένα κεφαλαίο "ή": θα ξεπεθεί στο απόλυτα κενό σχήμα καλοπροαιρέτων ίσως αλλά αδιέξοδων εκβιασμών στο σύστημα - ή θα σταθεροποιηθεί σαν πρακτική εσκεμμένης ταξικής απαλλοτρίωσης, περιορισμένης μεν στο χώρο και στο χρόνο, όχι όμως στην ποιότητα.

Ξέρουμε πως αυτό το κεφαλαίο "ή" δεν έχει απαντηθεί όμως θα θέλαμε. Γιατί δεν το έχουμε απαντήσει ακόμα, στην κλίμα που πρέπει. Και ξέρουμε ότι απαντήσει καταθλιπτικό πάνα από τις ανταρσίες που παρέμειναν, με τον τρόπο τους, μια σταθερά αυτής της δεκαετίας: τις καταλήψεις των σχολείων. Οφείλουμε τουλάχιστον να υποδειξουμε τις κυριότερες πλευρές των χειρισμών που διευκολύνουν ή/και επιβάλλουν την χειραγώγηση. Το οφείλουμε, συν τοις άλλοις, και με μια έννοια *συλλογικής αυτοκριτικής*: γιατί αυτές οι ανταρσίες έχουν ξεσπάσει σε ένα έρρωμο τοπίο, και κατά συνέπεια (το είπαμε ήδη από την αρχή) σηκώνουν ένα βάρος αμαρτιών και ελλείψεων που δεν είναι δικές τους.

Το να εννοεί ο κάθε φορά εξεγειρόμενος τις σκέψεις και τις πράξεις του οριοθετημένες σε έναν "ειδικό" ορίζοντα μοιάζει να τον διευκολύνει: του δίνει έναν μπουσούλα. Εν τούτοις εκεί ακριβώς παρανοούει ο κίνδυνος της χειραγώγησης: ποιός φτιάχνει τις αόρατες οδηγίες του μπουσούλα;

Όλα αυτά τα χρόνια το μοτίβο "ανάδειξης" των καταλήψεων στα σχολεία, αν και μονότονο, λειτουργήσε άψογα εναντίον τους. Στην αρχή η υπόδειξη του "ειδικού" της περίπτωσης, μέσω επαίνων: τα παιδιά! Τα παιδιά που αγωνίζονται, η δροσιά της ζωής, και τα λοιπά νοούμενα και υπονοούμενα κάθε φθινόπωρο γλύκαιναν το χάπι της βαθύτερης καταστολής. Και στη συνέχεια η εξειδίκευση: οι νόμοι. Ανάμεσα στην (κατ' αρχήν καλώς εννοούμενη....) νεανική αγωνιστικότητα και στις σχολικές μεταρρυθμίσεις απλώνονταν ο υποδεικνυόμενος, ο ανεκτός, νοηματικός και συμβολικός (δηλαδή πολιτικός) ορίζοντας δράσης. Με έναν κεντρικό "άξονα": την *συντηνιακή διεκδίκηση*. Για "ένα καλύτερο σχολείο"....Για "ένα καλύτερο αύριο".... Θα μπορούσε κανείς να έχει αντιρρήσεις; (Θα μπορούσε να έχει κανείς αντιρρήσεις με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις της σοσιαλδημοκρατίας, του είδους "ένα καλύτερο σχολείο" και "ένα καλύτερο αύριο";)

Να όμως μια πλευρά αυτής της "ειδικής" πραγματικότητας που λέγεται σχολείο (και που υποδεικνύεται να ο προσανατολισμός της "λούςης") χωρίς "παιδιά" (δηλαδή χωρίς τρυφερότητες και κατανόηση) και χωρίς "υπουργικούς νόμους" (δηλαδή χωρίς στόχους διεκδικήσεων). Μιλάει μια αριστερή τοπική εφημερίδα, και μιλάει έξω απ' τα δόντια: (Τίτλος): ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΦΥΛΑΞΗ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

(Επιλογή από το ρεπορτάζ): Εάν έπρεπε κάποι να καταγράφονται οι κάθε είδους "επιθέσεις" που δέχονται από "αγνώστους" τα σχολεία του Αμαρουσίου, τότε θα χρειαζόταν.... ένας τόμος.... Σπασμένα τζάμια και παράθυρα, ληστείες, βγαλμένα κάγκελα, βαμμένοι και γραμμένοι με χυδαίολογες τοίχοι, ακόμη και φωπιές, περιλαμβάνονται στις δραστηριότητες των "δραστών". Οι οποίοι, όπως τελικά προκύπτει από τις μαρτυρίες μαθητών και καθηγητών,

συνήθως είναι μαθητές μεγαλύτερων τάξεων και πιο σπάνια εξωσχολικά στοιχεία.... "Πριν λίγες ημέρες ήρθα το βράδυ στο σχολείο, στις εννέα, και βρήκα μαθητές του λυκείου. Τους έκανα παρατήρηση και μου επιτέθηκαν... δισταγώς έχουμε συχνά τέτοιες επιθέσεις" λέει ο διευθυντής στο 3ο δημοτικό σχολείο.... "Κάποιοι έσπασαν το παράθυρο και έβαλαν φωτιά στην κουρτίνα. Από εκεί επιτέθηκε στη κόκκα και στα παιχνίδια" εξήγηε η διευθύντρια του νηπιαγωγείου. Ποιοί θα μπορούσαν να προσβούν σε μια τέτοια νοσηρή πράξη; "Κάποιοι" λέει η διευθύντρια "είχαν δεν μαθητές του γυμνασίου να παίζουν με σπύρα".... Στο 16ο δημοτικό πριν ένα μήνα πλήρωσαν 200.000 δρχ. για ν' αντικαταστήσουν τα τζάμια. Οι δράστες, που είναι μαθητές, διασκεδάζουν πετροβολώντας από το ισόγειο τον πάνω όροφο.... Μερικές φορές οι μαθητές δεν μπορούν καν να μπουσιν τις τάξεις. Γιατί το δο λούλο στεγάζεται σε προκάτ αίθουσες οι οποίες κλειδώνουν, αλλά οι πολυμήχανοι και "δραστηριοί" ταραξίες σπάνε τις κλειδαριές. Έτσι χάνονται πολύτιμες ώρες μαθημάτων.... Στο δημο Αθηνών όχι μόνο κλειδώνουν τα σχολεία, αλλά βάζουν και ψηλά κάγκελα. Κάτι που αισθητικά δεν είναι ωραίο, αλλά είναι αναγκαίο, αφού τους νέους τους έχει πάσει η μέγια καταστροφής....

εφ. "Αμαρουσία", 29/11/99

Εδώ λοιπόν, σ' αυτήν την πλευρά της πραγματικότητας, που δεν έχει λόγο για κανακέματα και κολακείες ούτε "αγωνιστικές" συνδικαλιστικές ορθοδοξίες, τα πράγματα λέγονται ωμά: *τους νέους τους έχει πάσει μανία καταστροφής, και χρειάζονται κάγκελα και φύλακες, μπάτσμοι μέρα νύχτα....*

Άλλη πλευρά της πραγματικότητας: ο αυξανόμενος αριθμός προλετάρων που εγκαταλείπουν το σχολείο πριν φτάσουν στην υποχρεωτική 3η γυμνασία: για να πάνε να δουλέψουν. Που σημαίνει ότι στα 14, στα 15, στα 16 ή στα 17 δεν είναι υποχρεωτικό να σε λιβανίζουν σαν "νεολαία", "ελπίδα του έθνους" ή "μαθητές που έχουν δικιο αλλά δεν ξέρουν πως να το βρουν, οπότε μπορεί να ριζούν καμιά κυβέρνηση κατά λάθος". Γιατί μπορεί να είσαι ήδη εργάτης - ή, απλά, μανιακός καταστροφέας...

Τι σημαίνουν αυτά; Το δημόσιο σχολείο εγκαταλείπεται από τις παραγωγικές αιχμές του κεφαλαίου / σχέσης. Η γνωσιολογική ρύθμιση (για λογαριασμό του καθεστώτος) γίνεται κυρίως αλλού, αλλιώς ή και τα δύο. Ακριβώς γι' αυτό δεν υπάρχει κανένα ειδικό, αυτοτελές, εκπαιδευτικό "πρόβλημα", παρ'όλο μόνο σαν πλαστογράφηση της αλήθειας. Της αλήθειας των γενικών κεφαλαιστικών αναδιարθρώσεων. Και όσον αφορά την δημόσια εκπαίδευση, η σκόπιμη "εκκένωση" της από το καθεστώς μέλλον, θέτει ξανά με τρόπο ριζικό το ερώτημα: χρήση των σχολείων; (από ποίον; πώς; γιατί;) ομηρία τους; (από ποίον; πώς; γιατί;)

Αν έχουμε λοιπόν δικιο η υπόδειξη, η καλλιέργεια και η εμπέδωση ενός ειδικού (και αδιαφοροποίητου) μαθητικού συμπεριφοράς, ενός "μαθητικού υποκειμενισμού", κοουκλώνει τα πάντα. Κοουκλώνει την ήδη υπάρχουσα ταξική διαστρωμάτωση αυτών των ηλικιών (πολύ εντονότερη αν λογαριάσουμε τους εφηβους μετανάστες εργάτες). Κοουκλώνει το γεγονός ότι δεν περιμένουν όλοι να φτάσουν στα 18 για να δουν "τί θα κάνουν στη ζωή τους" - αν, δηλαδή, η διαχείριση της ανεργίας θα τους επιτρέψει να παρκάρουν για λίγα χρόνια ακόμα.... Κοουκλώνει άρα την ταξικότητα του κοινωνικού χρόνου - τώρα!

Συμφιψίζοντας ένα (πιθανό αλλά αόριστο) μέλλον εκεί με ένα ήδη αβέβαιο, μίζερο, απογοητευτικό παρόν εδώ, το σύστημα λουστράει την τεχνητή, ιδανική φιγούρα της "νεολαίας - μαθητές", μια φιγούρα που (οφείλει να) είναι σε κατάσταση αναμονής. Μια φιγούρα δηλαδή για την οποία ο έπαυτος της νεότητας είναι η άλλη όψη της σωτηρίας αλλά ξεκαθάρης απαγόρευσης στη συλλογική αυτοαξιοποίηση μέσα. Στους μαθητές και τις μαθήτριες επιτρέπεται να *διεκδικούν* - όχι να κατακτούν - να ζήτουν - όχι να απαλοτριώνουν - να περιμένουν - όχι να δημιουργούν - να *συμβιβάζονται* - όχι να είναι αδιάλλακτοι. Τους επιτρέπεται να "έχουν όνειρα" - αλλά τους υποδεικνύεται να τα καταθέτουν στις τράπεζες ονείρων του συστήματος ελπίζοντας σε έναν καλό τόκο. Τους επιτρέπεται να φαίνονται "πλούσιοι" σε ελίπδες - αλλά τους επιβάλλεται να είναι φτωχοί σε εμπειρίες. Τους επιτρέπεται επίσης να μαθαίνουν την ηττοπάθεια.

Λεπτές, πολύ λεπτές καταστάσεις. Κάιρες όμως. Η κεντρική ιδέα του "μαθητή" είναι αυτή του *μαθητευόμενου*. Ο "κλάδος - μαθητής" δεν έχει άλλο περιεχόμενο από την γενική ψυχοκοινωνική κατάσταση του να εξετάζεται και να αποτυγχάνει. Πιο πέρα: να βρίσκεισται μόνιμα ελεγχόμενος και εξαρτημένος

- όχι μόνο εργασιακά αλλά γενικευμένα γνωσιολογικά.

Να λοιπόν η σκοτεινή γενική πλευρά της πραγματικότητας: την στιγμή που " γνώση (ξανα)γίνεται κεφάλαιο", την στιγμή που η ιδέα της δια βίου εκπαίδευσης σχηματίζει την ρύθμιση της δια βίου *γνωσιολογικής* εξάρτησης τα μαθητικά εξεπάσματα βρίσκονται μπροστά στο τεράστιο "ή". Η θα είναι τμήμα μιας σύνθετης ανταγωνιστικής προλεταριακής συνειδησης που βάζει στο κέντρο της και την (ταξική) γνώση και την (συλλογική) αυτογνωσία.... Η θα είναι η αυτεπλής έκφραση ενός "ειδικού" συμφέροντος, που δεν είναι άλλο από την διαπραγμάτευση του μέλλοντος *μέσα στην εξάρτηση*. Φανταστείτε, σχηματικά, τον παραλληλισμό: μπορεί κάποιος να ξεσπάσει σαν οικοδόμος ζητώντας "περισσότερες δουλειές".... δηλαδή παντού μπετόν.... ή, μπορεί να ξεσπάει σαν εργάτης ζητώντας τα πάντα, μέσα από οτιδήποτε, μέσα από οποιαδήποτε ευκαιρία.

Δεν θα μπορούσε να είναι περισσότερο ανάγλυφο αυτό το "ή" των ξεσπασμάτων στα σχολεία από τους ίδιους τους αγώνες.

Καταλήψεις; Εντάξει - αλλά το πολύ σαν μια "αυθόρμητη" επιβεβαίωση του *ύα* αδιεξόδου. Δηλαδή; "Ομηρία" του σχολείου; διπλοκλειδωμένες πόρτες; ξεκομίτες εντελώς από οτιδήποτε "απ' έξω" κυριολεκτικά και συμβολικά, φοβηθείτε κιόλας, κάντε καταλήψεις δι' αντιπροσώπων, αφήστε όσους κι όσες θέλουν να κάνουν τα φροντιστήρια τους, "συντονιστείτε" αόρατα (μέσω κομμάτων), κάντε γνωστά τα αιτήματά σας μέσω μήπινα....

Καταλήψεις; Εντάξει - αλλά με αυτήν εδώ την μικρή, παράξενη ελλείψη: τί να κάνει κάποιος την ομηρία μιας θέσης την οποία τα αφεντικά εγκαταλείπουν; Τι εκβιασμό να κάνει κρατώντας τα κλειδιά του κενού που λέγεται "δημόσιο σχολείο" όταν ο γνωσιολογικός χειρισμός έχει *ιδιωτικοποιηθεί* - και μάλιστα με την κοινή συναίνεση προμηθευτών και αγοραστών της "γνώσης" και του ελέγχου της; Η και τότε κάποιος την απαγωγή ενός εκπαιδευτικού οχηματος όταν δεν υπάρχει περίπτωση να χρησιμοποιήσει κάποιο του κομμάτι για λογαριασμό του, και όταν ταυτόχρονα δέχεται να είναι υπόλογος για οποιαδήποτε καταστροφή του προκαλέσει;

Πώς θα μπορούσαν όμως να είναι τα πράγματα διαφορετικά όταν η *α/α* προβληματική αυτοχειριάστηκε ουσιαστικά για πολλά χρόνια, παραμένοντας ευχαριστισμένη με την επιφανειακή οξύτητα των όποιων ξεσπασμάτων; Πώς θα μπορούσε να είναι τα πράγματα διαφορετικά όταν η *α/α* προβληματική εγκατέλειψε η ίδια μια από τις σημαντικότερες πρακτικές της, αυτήν της απαλλοτρίωσης / αυτοαξιοποίησης, και μαζί της κάθε αναλυτική θεωρητική - πρακτική μέθοδο; Πώς θα μπορούσαν οι κάθε φορά καταληψίες μαθητές να λύσουν μόνοι τους, εν κενώ, προβλήματα που δεν ήταν καν δικά τους, "ειδικά" δικά τους; Και πώς εν τέλει θα ήταν δυνατόν να εμποδιστεί η πλέον συντηρητική και κομφορμιστική αριστερά του αιώνα να ηγεμονεύσει στα σχολεία όπως και αλλού, όχι βέβαια με τους "οργανωμένους μηχανισμούς" της (γιατί τέτοιους δεν διαθέτει πια αλλά) με τις εκτονωτικές συμβουλές, προτροπές και βεβαιότητες της κυριαρχίας;

Η πρακτική της κατάληψης γεννηθήκε μαζί με μια καινούργια προβληματική του ανταγωνισμού απέναντι στην εξουσία: όχι απλά σαν εισοδος σε ένα απαγορευμένο άδυτο του συστήματος: αλλά και σαν έξοδος από τις νόρμες των καθημερινών, επίσημων και ανεπίσημων πειθαρχιών. Η κατάληψη δεν είναι μια ακόμα μορφή, στην οποία τα περιεχόμενα δίνονται όπως βολέει - είναι μια συνεχής *αίρεση*. Η θα είναι τέτοια, ή δεν μπορεί να υπάρξει.

Αλλά το κυριότερο: δεν είναι η κατάληψη το υποκείμενο που αποφασίζει για την "τύχη" του... το υποκείμενο είμαστε εμείς. Σ' αυτό το "εμείς" χωράνε πολλοί - χωράει ακόμα και η διανοητική αδράνεια και ρηχότητα, η εύκολη (και όλο και φτηνότερη) αυτοεπιβεβαίωση μας. Μόνο που αυτά τα τελευταία δεν χωράνε στις καταλήψεις. Η, διαφορετικά, τις κάνουν προκαλήψεις.

Την έμμονη (και σωστά...) έριδα στα σχολεία αυτής της δεκαετίας αλλά και τα παθημάτα της οφείλουμε να τα εξετάσουμε κάτω από το φως των καλύτερων στιγμών της *α/α* προβληματικής - και όχι μέσα από τις χωρίς τέλος εκπλώσεις της. Το ίδιο ισχύει παντού στο κοινωνικό πεδίο: αντί να περιμένουμε τα θαύματα πρέπει να μετρήσουμε την κατασκευή τους. Φαντασία, πείσμα, μέθοδος - όχι μοιρολατρεία. Τις ριζικές απειλές οφείλουμε να τις φεφύρουμε, να τις επαναθεμελιώσουμε. Δεν υπάρχει πουθενά κανένα αυτοφρούς δέντρο της επανάστασης για να περιμένουμε να δρέψουμε τους καρπούς του - υπάρχει μόνο το έδαφος του ανταγωνισμού.





στείτε να πείτε να: η υπόθεση καρκινοβατώσε για μήνες. Και η αποτυχία της είχε προαναγγείλει. Για λόγους που δεν ανακινούνται ποτέ επίσης... Αλλά... υπάρχουν μερικές δυσκολίες με την παγκόσμια φιλελευθροποίηση. Κάπου διαβάζουμε: "φαιίνεται πως η φιλελευθροποίηση (τόσο γενικά όσο και στο παγκόσμιο εμπόριο) έχει αγγίξει το ανώτερο σημείο της... Δεν τα γράφει όποιος όποιος αυτό. Ο Economist είναι. Των αφεντικών στη Βρετανία. Να μην ξέρουν κάτι;

Κάτι ξέρουμε κι εμείς. Οι πρώτες σκέψεις και πράξεις "με σημασία" έχουν ηλικία ενάμιση χρόνο. Μέσα στην καρδιά εκείνου του παγκόσμιου χρηματιστηριακού φθινοπώρου, που μόνο για λόγους τακτι δεν ονομάστηκε κρακ. Την 1η Σεπτεμβρίου του '98 λοιπόν ο

πάρχοντες της αφρικής και της Ιαπωνικής αμερικής. Στον επόμενο τόνο ο ώρα θα είναι... "ο σωλόν εαυτών σωθιτών".

Παραδείγματος χάριν: η χιβέρνηση Κλίντον παρεμβαίνοντας σε πείσιμα των νόμων της αγοράς, θα σώσει την τελευταία στιγμή το Long Terminal Fund από βέβαιη κατάρρευση, η οποία θα παρέσχε μαζί της δεκάδες τράπεζες αλλά και το αμερικάνικο νόμισμα. Και η χιβέρνηση Σρέντερ, επίσης εξώ από κάθε φιλελευθερή δεοντολογία, θα σώσει στο τακ από χρεωκοπία την Hausmann, νομίμορο ένα κατασκευαστική στη γερμανία. (Με επιτρέπονται τέτοιες παραβιάσεις της ελευθερίας της αγοράς.)

Τα κύματα της χρηματιστηριακής κρίσης ερήμωσαν τους εν δυνάμει πελάτες των μητροπόλεων. Με καμμένη

λαγμένον πρώτων υλών θέλει. Παγκόσμιο οργανισμός ελεύθερου εμπορίου; Έτσι κι έτσι...

Ενώσω λοιπόν στους δρόμους του Σιάτλ διαδήλωναν - πλην των αναρχικών και σπαστών - αμερικάνοι συνδικαλιστές, γάλλοι αγροτοπαραγωγοί, οικολόγοι, ανθρωπιστές, φίλοι της φύρας κλπ, στους διαδρόμους της συνόδου τα ίδια ακριβώς ζητήματα αποκούσαν την ιδιαίτερη οργανική τους σχέση με το εμπόριο. "Ανθρώπινα δικαιώματα", "δικαιώματα της εργασίας", "σεβασμός στο περιβάλλον": να ποιά ήταν τα όπλα διάφορων και διαφορετικών διεθνών συμμαχιών των αφεντικών, των μεν ενάντια στους δε. Σε να λέμε: η αφρόκρεμα των κινημάτων των προηγούμενων δεκαετιών στις μητροπόλεις αφομοιώθηκε στους λογαριασμούς των κυρίων...

Τί γίνεται επείγουσ;

...Πρόσφατα ο Φράνκο Μπαζάλια και οι συνεργάτες του οργάνωσαν ένα κέντρο στο Μπεθλόνου, σε ένα μεγάλο εξοχικό σπίτι στους Δοθομίτες, για να υποδεχθούν τους πρόσφυγες του ψυχιατρείου της Τεργέστης που ζούσαν έτσι, για διαφορετικές περιόδους, μέσα σε ένα σχετικά αποθεμοποιημένο πλαίσιο. Μια μέρα, ενώ έμενα σ' αυτό το σπίτι, ένας άνδρας που είχε κλειστεί στο νοσοκομείο σαν "χρόνιος σχιζοφρενής" για πάνω από είκοσι χρόνια, έδωσε την τηλεόραση στη μέση ενός ποδοσφαιρικού αγώνα όπως επίσης και τρία παράθυρα (για να δει τον "εξωτερικό" κόσμο και όχι έναν κόσμο "σε κουτί", κ.λ.π.).



Αν τώρα μια δόση ριζοσπαστικότητας όλοι αυτοί την πήραν από σπόντα, από τα ψώνια των άνεργων του Σιάτλ, αυτό βέβαια είναι άδικο για τους τελευταίους. Αλλά ποιός τους λογαριάζει;

Πολλά χιλιόμετρα μακριά απ' αυτήν την ταραχώδη και ευσημίας αποτιχημένη σύνοδο, μια άλλη ήταν και ήσυχη και πετυχημένη. Απ' όσο ξέρουμε καμιά "καινούργια διεθνή των αντιτάσεων" δεν συστάθηκε την μία με την άλλη. Το Ελσίνκι πρέπει μακριά από το Σιάτλ.

Δεν ήταν το διπλωματικό χειροφίλημα προς το ευρωστρεφές τμήμα της τουρκικής ελίτ το πιο σημαντικό γεγονός στο Ελσίνκι. Επιτρέψτε μας: αποφασίστηκε εκεί η δημιουργία ευρωπαϊκού στρατού. Κι όποιος σκεφτεί ότι αυτή η υπόθεση σέρνεται κοντά μια δεκαετία, δεν θα έχει άδικο. Όμως όσα δεν φέρνει ο χρόνος τα φέρνει η στιγμή. Μια τέτοια στιγμή μπορεί να ήταν την περασμένη άνοιξη - όταν μια αμερικανορωσική στρατιωτική ανασέρτηση "έγινε νοτιά" εξώ από την Πρίσνα: και αποφεύχθηκε επειδή ένας εγγλέζος καραναβάς είπε "όχι". Μια άλλη στιγμή μπορεί να ήταν πιο πρόσφατα, πριν το Ελσίνκι, όταν ένας αμερικάνος του νατο χαρακτήρισε τα ευρωπαϊκά κράτη "κάρτινες τίγρεις" - προσβλητικό, δεν βρίσκει;

Μια άλλη στιγμή μπορεί να είναι όταν αυξάνονται έντονα οι "αμυντικές στρατιωτικές δαπάνες" σε όλο το πολιτισμένο κόσμο, και δεν ακούγεται καν ένα αντιμπαρτιστικό κικ....

Μήπως η (καθεστωτική) ελευθερία και η ιδεολογία της έφαγε τα ψωμιά της; Μήπως η προστασία είναι ο καινούργιος κανόνας, από πάνω κι από κάτω;

Μετά την αποτυχία στο Σιάτλ μη νομίζετε ότι τα έβαψε κανείς μαύρα. Η.ε.ε. υπέγραψε ιδιαίτερες εμπορικές συμφωνίες με το Μεξικό και τη ν. Αφρική. Οι ηπα θα επανεξετάσουν την μεμβάνηση της ναίτα. Ακόμα και η συνήθως αποστασιοποιημένη από περιφερειακούς διακανονισμούς ιαπωνία ανακίνησε ότι θα υπογράψει συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με την Σγκαπούρη.

Κι ένας άπιστος θυμήθηκε ότι όλοι οι περιβόητοι "νόμοι της αγοράς" είναι σκέτη ιδεολογία: εκτός από έναν: την αναμέτρηση μέχρις εξόντωσης του αντιπάλου. Τον πόλεμο...

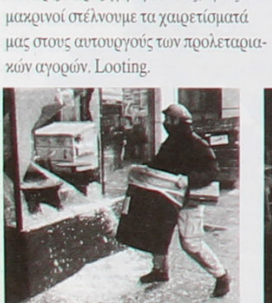
αποδιάρθρωση

πληροφοριών

χι μόνο τέτοιοι. Η Κασσάνδρα Μείσον, μια 18χρονη νεαρή αναρχική, άνεργη από το Πόρτλαντ, θα δηλώσει σιγά: "Οι αναρχικοί, οι αναρχικοί... οι αναρχικοί φτάνει για όλα... Με εκνευρίζει από. Όλες οι αναρχικές ομάδες που ξέρω είναι πασιφιστικές".

Αλήθεια, η πραγματικότητα είναι κάπως πιο σύνθετη από τις εικόνες του CNN. Το πιο σύγυρο; Το μεγαλύτερο μέρος των καταστροφών έγινε από μια 200αριά νεολαίους - στα - μισά από το ίδιο το Σιάτλ.

Στην sixth avenue ένας νεαρός διαδηλωτής, κατεβάζοντας μια από τις βιτρίνες του πολυκαταστήματος της Nike φώναζε στον φίλο του που διάσταζε: "Μα πώς νομίζεις ότι σταμάτησαν το Βιετνάμ;". Μια ανάμνηση των '60, από πολλές πλευρές, ήταν επίσης εκεί, στους δρόμους της πόλης του grunge.



Χωρίς παρεξήγηση πάντως, εμείς οι μακρινοί στέλλουμε τα χαρτελιόματά μας στους αντισυγγούς των προλεταριακών αγορών. Looting.

πρωθυπουργός της Μαλαισίας Μαχατμ Μοκάμμετ ανακινώντας ανισπρούς περιορισμούς στην διακίνηση των ξένων επενδυτικών κεφαλαίων στο κράτος του. Σε να έκανε στο ιερό: ποιός θα άκουγε τα σκυλιά του παγκόσμιου φιλελευθερισμού (ΔΝΤ, παγκόσμια τράπεζα, κλπ) και δεν θα τρώαζε. Και όμως. Προς έκπληξη των οσών του Ανταμ Σμιθ αυτοί οι θεματοφύλακες της μνήμης του όχι μόνο δεν γαίτησαν τον Μοκάμμετ, αλλά (διακρικός εν' αλήθεια) του συνέσπασαν να προχωρήσει. Πού; Στον κρατικό προστατευισμό! Ακόμα και ο Ανδριανόπουλος δεν εβγαλε κικ.

Να τί έλεγε ένα χρόνο μετά (δλλαδί πριν τρεις μήνες, και πριν τη σύνοδο του ΠΟΕ στο Σιάτλ) ο Τζόσεφ Στίγκλιτς, ο αριστερός (ι) της παγκόσμιας τράπεζας: "Τα τελευταία δύο χρόνια έχει υπάρξει μια βασική αλλαγή στον αφορά τον τρόπο σκέψης στο θέμα των βραχυπρόθεσμων κεφαλαιακών ροών και των παρεμβάσεων σε αυτές... Στην περίπτωση της Μαλαισίας και της τακείας ανάκαμψής της, το γεγονός ότι οι αρνητικές συνέπειες που όλοι περίμεναν - και ίσως μερικοί εύχονταν - δεν συνέβησαν, συνιστά ένα σημαντικό μάθημα σε όλους μας".

Φιλελευθερισμός; Πώς είπατε;



Το κράτος ελευθερίας παγκόσμιο πάρτυ τέλειωσε εδώ και καιρό. Αφήνοντας πίσω του κοινωνίες σκουπίδια στην νοτιοανατολική ασία, στην ανατολική ευρώπη - σωρούς πάνω στους ήδη υ-

γη τις ελπιδοφόρες αγορές της Ρωσίας, της Ασίας και της λ. Αμερικής, τόσο οι ευρωπαϊοί όσο και οι αμερικάνοι άρχοντες στην ίδια παρηγοριά κατέληξαν: "οι επιχειρήσεις μας" είπαν "θα αντέξουν αξιοποιώντας καλύτερα την εσωτερική μας αγορά". Τρόπος του λέγειν δηλαδή: αν η έδρα σου είναι η σωτηρία σου, τότε πρέπει να την προστατέψεις από τους ανταγωνιστές σου. Μήπως τα πυκνότερα μέτρα "προστασίας" (γενικά...) είναι η εξάρτηση στον κανόνα της παγκόσμιας καταλιστικής ελευθερίας; Η μήπως ο κανόνας αλλάζει; Ελευθερία ελεύθερη; Η "υπο επιτήρηση";



Η προετοιμασία της συνόδου του ΠΟΕ στο Σιάτλ ήταν γεμάτη προβλήματα. Για να μην υπάρχουν αμφιβολίες έκανε ο καθένας ότι μπορούσε. Ο Κλίντον, λίγες ώρες πριν την επίσημη έναρξη, θα δηλώσει ότι ο αντικειμενικός σκοπός της αμερικάνικης αντιπροσωπείας είναι να καθιερωθούν παγκόσμιοι κανόνες προστασίας της εργασίας, συνδεδεμένοι σαν ρήτρες με το εμπόριο. Εννοούσε: οι ΗΠΑ δεν θα εισάγουν προϊόντα χωρών με παιδική εργασία, εκμετάλλευση των γυναικών, κλπ. Ο πλανητάρχης "κόκκινος"; Δυό λεπτά: θέλει να προστατέψει την αμερικάνικη αγορά (και τις επιχειρήσεις του) από την υπερβολική φθηνότητα παραγωγής... της Ασίας ας πούμε.

Αλλά και οι αντιπρόσωποι της Ε.Ε. δεν πήγαν στο Σιάτλ με τα χέρια στις τσέπες. "Ναι μεν ελεύθερο το αγροβιομηχανικό εμπόριο" διεμήνυσαν "αλλά με σεβασμό στο εισόδημα των αγροτών" και στο περιβάλλον". Η κομισιόν "πράσινη"; Να προστατέψει την ευρωπαϊκή αγορά από την αμερικάνικη ηγεμονία των μετα-

πολιτικός χορός - νομοί χορός

Άγκνες Χέιλερ- Ντένβιτ Κούπερ, 1975 Οι ριζικές ανάγκες

Στα 1975 η μειοψηφική κουλτούρα που ως τότε λεγόταν disco, γίνεται DISCO - με κεφαλαία γράμματα. Γίνεται η κυρίαρχη άποψη και για τη βιομηχανία της διασκέδασης. Ένας νέος χορός θα καθιερωθεί στο νεοϋρκέζικο κλάμπ "Adam's Apple", στο νότιο Βρονξ, μια πίστα που μάζεψε κυρίως νεολαία και ομοφυλόφιλους. Ήταν το hustle, μια γρήγορη εκδοχή του swing της δεκαετίας του '40, εμπλουτισμένη με latin στοιχεία.

Το hustle, σε αντίθεση με το swing, δεν ξεκίνησε "από τα πάνω". Ήταν μια χορογραφία που μελετήθηκε, αναπτύχθηκε, και καθιερώθηκε στο underground, από μια νεανική συμμορία, τους Faces, και ειδικά τον αρχηγό τους με το όνομα Vicent. Στο βιβλίο του "Another Saturday Night" ο Nick Cohn περιγράφει το πως ο Vicent και οι Faces διδάξαν κυριολεκτικά τις κινήσεις του hustle στο υπόλοιπο κοινό του κλάμπ: "Ο Vicent δούλευε ήδη στο πάτωμα. Οι Faces ήταν όλοι εκεί, ήταν η δύναμη, ο στρατός του. Τους έδειχνε τις κινήσεις, διόρθωνε τα λάθη, επέπτευε την αξιοπιστία τους. Αν κάτι δεν πήγαινε καλά ήταν εκεί για να βάλει τα πράγματα στη θέση τους. Γυρνώντας πίσω και μπροστά δεκαπέντε κορμιά χόρευαν στην πι σ τ α σε τέ λ ω μ α, εν ό σ ω ο Vicent π α ρ α κ ο λ ο υ θ ο ύ σ ε, π α ρ ό τ ρ υ ν ε



κάποιους, διόρθωνε άλλους, φωνάζοντας One, and Two, and One, and Tap. And Turn, and One, and Tap. And Tap. And One. Το ταίριασμα αυτού του χορού με την μουσική που έπαιζε, έδωσε στον dj του κλαμπ David Todd την ιδέα να καλέσει έναν φίλο του, τον μουσικό παραγωγό Van McCoy. Ο McCoy ήδη παραγωγός της Aretha Franklin και άλλων μεγάλων της soul δούλευε πάνω σε ένα καινούργιο άλμπουμ. Είχε έτοιμα δέκα κομμάτια, αλλά όχι χρόνο να πάει στο Adam's Apple. Οι βοηθοί του όμως εντυπωσιάστηκαν από αυτήν την νεολαίστικη χορογραφία που είχε ήδη συνεπάρεί τους θαμώνες του μαγαζιού. Αντέγραψαν για λογαριασμό του τις κινήσεις, και του έδειξαν τι σήμαινε hustle. Ο McCoy περιεργάστηκε το νέο είδος, μπήκε στο στούντιο, και πρόσθεσε στο δίσκο ένα εντέκατο κομμάτι, φτιαγμένο έτσι ώστε να ταίριαζει στις φιογούρες, με αυτόν ακριβώς τον τίτλο: "The Hustle". Μια βάση σπινθηρική στα μπάσα, με latin και R&B στοιχεία, μια απλή μελωδία, και φωνητικά να παροτρύνουν: "do it! do the Hustle!".

Αυτό ήταν. Η σινγκλ έκδοση του "The Hustle" πούλησε σχεδόν 8 εκατομμύρια αντίτυπα ως το 1978, κινώντας το μια από τις μεγαλύτερες χορευτικές επιτυχίες της δεκαετίας του '70. Σε ελάχιστο διάστημα το hustle χορευόταν σε όλες τις disco της Νέας Υόρκης.

Νά'μαι λοιπόν στο εργοστάσιο. "Εγκατεστημένος". Η πρόσληψη ήταν πολύ πιο εύκολη απ'ότι φανταζόμουν. Είχα προετοιμάσει με μεγάλη φροντίδα την ιστορία μου: υπάλληλος στο μπακάλικο κάποιου φανταστικού θείου στην Ορλεάνη, έπειτα ένα χρόνο χειριστής (ψεύτικο πιστοποιητικό), στρατιωτική θητεία στο Μηχανικό, στην Αβινιόν (διηγήθηκα την ιστορία ενός εργάτη συντρόφου της ηλικίας μου και ισχυρίστηκα ότι είχα χάσει το απολυτήριο μου). Κανένα δίπλωμα. Ούτε καν απολυτήριο γυμνασίου. Μπόρεσα να περάσω για παριζιάνος επαρχιακής προέλευσης, χαμένος στην πρωτεύουσα, που μια οικογενειακή καταστροφή τον σπρώχνει στο εργοστάσιο. Απάντησα σύντομα στις ερωτήσεις, σιωπηλός και ανήσυχος. Το χαμένο ύψος δεν ξεχώριζε καθόλου ανάμεσα στη γενική εμφάνιση ολόκληρης της σειράς των νεοπροσληφθέντων. Και δεν ήταν φτιαχτό: τα σφυροκοπήματα από τους σπασμούς της περιόδου μετά το Μάη του '68 - ένα καλοκαίρι γεμάτο αλληλοσπαραγμούς και διαμάχες - ήταν ακόμη αποτυπωμένο στα χαρακτηριστικά μου, όπως οι άηθοι, ανάμεσα στους συντρόφους μου, έφεραν ομοφάνερη τη σφραγίδα των σκληρών συνθηκών ζωής. Δεν μπορείς να έχεις και πολύ ύψος όταν πηγαίνεις να ζητιανέψεις μια μικρή χειρωνακτική δουλίτσα - ίσα για να τρώω, σας παρακαλώ - και απαντάς δειλιά δειλιά "όχι" στις ερωτήσεις για τα διπλώματα, τις ειδι-

κείσεις, για το αν ξέρεις να κάνεις τίποτα το ιδιαίτερο. Μπορούσα να διαβάσω στα μάτια των συντρόφων μου που περίμεναν στην ουρά για πρόσληψη, όλοι μετανάστες, την ταπείνωση αυτού του "όχι". Όσο για μένα, το ύψος μου ήταν αρκετά καταβεβλημένο, ώστε να μπορώ να παραστήσω τον υπεράνω πάσης υποψίας υποψήφιο εργάτη. Ο Κύριος υπεύθυνος επί των προσλήψεων θα πρέπει να σκέφτηκε: "Να, ένας μισο-επαρχιώτης, λιγάκι σαστισμένος, μου κάνει - δεν πρόκειται να δημιουργήσει ιστορίες". Και μου έδωσε το χαρτί για την ιατρική εξέταση. Ο επόμενος. Γιατί άηλωστε η πρόσληψη ενός εργάτη στην αλυσιδα συναρμοδιότητας θά'πρεπε νά'ναι μια περίπλοκη επιχείρηση; Αυτή είναι η ιδέα του διανοούμενου, που έχει συνθησίσει στις περίπλοκες προσλήψεις, στην παράθεση τίτλων, στα χαρακτηριστικά των θέσεων εργασίας. Αυτά ισχύουν όταν είσαι κάποιος. Αλλά όταν δεν είσαι τίποτα; Τότε όλα πάνε πολύ γρήγορα: δυο χέρια, δε θέλει και πολύ να δεις αν κάνουν! Ιατρική εξέταση αστραπή, με τη μικρή στρατιά των μεταναστών. Λίγες κινήσεις των μυών. Ακτινογραφία. Ζύγισμα. Βρίσκεσαι ήδη μέσα στο κλίμα ("Ανέβα εκεί", "Γδύσου", "Εσείς εκεί βιαστείτε"). Ένας γιατρός που βάζει μερικούς σταυρούς σε μια καρτέλα. Εντάξει. Κατάλληλος για την υπηρεσία Σιτροέν. Ο επόμενος.

Ρομπέρ Λινάρ, 1978 "Αυτός που ήρθε απ'έξω"

ΚΙΤΟΣ ΧΡΟΣ - ΚΙΤΟΣ ΧΡΟΣ

μιαρισμάτους. Το πρώτο 12ιντσο κόπηκε το 1976. Γρήγορα αποδείχθηκε ότι εκτός από το να επιτρέπει πιο άνετα μιξαρίσματα είχε και άλλα πλεονεκτήματα. Ποιοτικότερο ήχο σε σχέση με τα πυκνοαυλακωμένα 7ιντσα, τα μπάσα ακούγονταν καλύτερα, οι ψηλές συχνότητες οξύτερες, τα φωνητικά καθαρότερα.

Το 1975 η disco έβγαίνει λοιπόν από τα γκέπτο των gay κοινοτήτων. Δύο βιβλία περιγράφουν, λογοτεχνική αδεία, την ατμόσφαιρα του χορού: το "Another Saturday Night" του Nick Cohn και το "The Noontday Underground" του Tom Wolfe. Τα χωρίζει ο ατλαντικός, και μια μικρή χρονολογική απόσταση: το πρώτο αφορά την αμερικάνικη νεολαία, το δεύτερο την αγγλική λίγο νωρίτερα. Τα ενώνουν όλα τα υπόλοιπα.

Στο "Another Saturday Night" πρωταγωνιστεί ο Vincent. Ο Vincent των Faces. Ένας δεκαοχτάχρονος ιταλικής καταγωγής, που δουλεύει σε μια αποθήκη χρωμάτων. Ο πατέρας του είναι στη φυλακή για κλοπές: ο αδελφός του σκοτώθηκε στο Βιετνάμ. Το μόνο που έχει, εκτός από την αγάπη της μάνας του, είναι οι έξοδοί του για χορό, το σαββατόβραδο. Στο κλαμπ μετατρέπεται σε άστρο: ο χορός είναι το νόημα της ζωής του: η πίστα το κέντρο της.

Ο 15χρονός Larry Lynch του Wolfe είναι κάτι σαν κο-

ζει "ανεπίσημα" ένα μέρος της νεαρής εργατικής τάξης της Αγγλίας. Είναι - για - τον - εαυτό - της - και είναι - το - στυλ - της: ρούχα, παπούτσια, χτένισμα, μουσική, αυτή είναι η περιουσία της. Αυτή είναι η γιορτή της. Αυτά είναι τα όνειρά της: να βρει μια (καλύτερη) δουλειά που θα επιτρέπει στον τυχερό να βρίσκεται σ'έναν τέτοιο λαμπρό κόσμο διαρκώς. Για τις κοπέλλες αυτό συμπυκνώνεται στο να γίνουν πωλήτριες ρούχων μόδας. Για τα αγόρια στο να γίνουν djs. Κι ως τότε χαλούν τα περισσότερα απ'τα όχι σπουδαία που βγάζουν σε ρούχα και παπούτσια...

Ο Vincent, λίγα χρόνια μόνο αργότερα, έχει ήδη μια συλλογή από 14 λουλουδάτα πουκάμισα, πέντε κουστούμια, οκτώ ζευγάρια παπούτσια, τρία παλτά. Τον ξέρουν οι πάντες στο κλαμπ και οι υπόλοιποι Faces τον αντιμετωπίζουν με σεβασμό και θαυμασμό. Ξεκινάει το χορό πάντα μόνος τους - οι υπόλοιποι ακολουθούν.

Όλη τη βδομάδα ο Vincent είναι ένας χαμογελαστός νεαρός αποθηκάριος. Το Σάββατο είναι σοβαρός, απόμακρος - είναι ένας ήρωας. Στις πέντε το απόγευμα του Σαββάτου, μόλις το αφεντικό γυρίσει την ταμπέλλα "ανοιχτό" ανάποδα, με τους τελευταίους πελάτες να φεύγουν, ο Vincent περνάει την μικρή πόρτα πίσω, κατεβαίνει τον διάδρομο, και πηγαίνει στο μπάιο της αποθήκης. Κλειδώνει την πόρτα και παίρνει μια βαθιά ανάσα: τώρα είναι ασφα-

ΓΚΡΟΖΝΙ
ΟΠΩΣ
ΒΟΥΚΟΒΑΡ

λωνία και σε μια εποχή σκιασμένη από την ύπαρξη των ατομικών βομβών, με μια παράξενη πρόγευση θανάτου, διαλέγει κανείς να ζει στα όρια. Μια κοινωνία που έχει τη δύναμη (ίσως και τη θέληση) να εξολοθρευτεί εκατομμύρια ανθρώπων ή γίνεται στόχος αντίστασης, ή εννοείται σαν ένα εμπόδιο που πρέπει να το παρακάμψει κανείς. Αυτό το δεύτερο σημαίνει να διαλέξει έναν τρόπο ζωής - και ένα στυλ ζωής - που να τον διαφοροποιεί από τους "κανονικούς" αμερικάνους. Οι μαύρες κοινότητες θα γίνουν σχολείο ή έστω παράδειγμα για τους λευκούς νεολαίους ακριβώς γι' αυτό: επειδή ζουν στο περιθώριο, έχοντας παρόμοια αυτά μια αυτοτελή πληρότητα. Ο hipster θα είναι μια μεταλασσομένη "υπαρξιακή σύναψη με το νέγκρικο" η αποδοχή και η "βίωση" μιας νέας (και οπωσδήποτε περιθωριακής) συμβολικής τάξης, που στην παραίτηση από την συγκεκριμένη "κανονική" κοινωνική μυθολογία θα απαντήσει θετικά με υλικό από τον σινεμά (ο Al Pacino και οι ταινίες με συμμορίες), την μόδα, και βέβαια τον κόσμο της μουσικής και του χορού. Δεν αποκλείει κανείς ότι τα πράγματα μπορεί να αλλάξουν - αλλά ως τότε η αληθινή ζωή είναι εκεί: στο κλαμπ.

Ο Vincent και οι Faces είναι hipsters. Ενώ διάγουν μια "κανονική" ζωή τον περισσότερο καιρό, εκεί που πραγματικά ζουν είναι άλλοι. Κι εκεί είναι απρόσποιοι. Τίποτα δεν

λοι, σχεδόν ασκητικές φιγούρες, που διοχετεύουν κάθε πάθος τους στο χορό. Εξάλλου δεν επιτρέπονται άλλες "αδυναμίες", γιατί το να έχεις τέτοιες είναι ο μεγαλύτερος εχθρός της ελευθεροφροσύνης: ασφαλώς πρόκειται για μια "αρσενική" αρετή, στην μέση ενός (και γυναικείου...) θαυμασμού.

Disco: μια σημειολογία της δραπετεύσης, που μεσουρανεί ενόσω κάμποσα μίλια μακρύτερα σχηματίζονται οι προϋποθέσεις του επόμενου γύρου της, καθώς οι πρώτοι breakdancers δοκιμάζουν τις κινήσεις τους στα δωμάτιά τους, ή καθώς τα πρώτα, πρώιμα γκράφιτι σχεδιάζονται παράνομα στους τοίχους... Και λίγο, ελάχιστα πριν στην απέναντι όχθη του ατλαντικού ξεσπάσει μια άλλη σημειολογία, αυτή της ρήξης, τόσο αντίθετη στις εκφάνσεις της και τόσο κοντινή στις κοινωνικές της καταβολές μ'αυτήν εδώ. Λίγο πριν την έκρηξη του punk, το 1977.

Από το 1975 οι ραδιοσταθμοί θα αρχίσουν να παίζουν τραγούδια disco: και ύστερα από την επιτυχία της Donna Summer και του Van McCoy πολλοί μουσικοί θα σπεύσουν να αρπάξουν τις ευκαιρίες του νέου είδους. Επιτυχίες του είδους "Get Down Tonight" και "That's the Way (I like It)" των K.C. & the Sunshine Band, το "Fly, Robin, Fly" των Silver Convention από το Μόναχο, ή το "I Love Music" κατακλύζουν τα charts. Η disco είναι πλέον μείζον κοινωνικό γεγονός. Ο πυρετός θα φουντώσει μεταξύ 1975 και 1977, και τα επόμενα δύο χρόνια υπάρχουν στις ΗΠΑ πάνω από 10 χιλιάδες ντισκοτέκ.

Ύστερα από τις πρώτες επιτυχίες και την εφεύρεση του maxi single από μουσική τουλάχιστον άποψη δεν υπήρξε καμμία έκπληξη. Δίσκοι disco έβγαλαν με τον τόνο - αλλά το είδος παρέμεινε ζωντανό εξαιτίας της μαζικής του διάδοσης και όχι της ποιότητάς του. Η μόδα (ή η υστερία) απλώθηκε και έξω από τις ντισκοτέκ. Τα βιβλιοπωλεία είχαν σε περίοπτη θέση οδηγούς για να βελτιώσει κανείς τις χορευτικές του ικανότητες, ή ακόμα και για να ανακαλύψει τον εαυτό του / της μέσα από την disco.

Από την άλλη μια βόλτα στις καλές ντισκοτέκ έγινε η καινούργια συνήθεια για τις ανώτερες τάξεις. Για τον Truman Capote οι ντισκοτέκ έγιναν ένας χώρος απόλυτης δημοκρατίας: "Αγόρια με αγόρια, κορίτσια με κορίτσια, κορίτσια με αγόρια, μαύροι και άσπροι, καπιταλιστές και μαρξιστές, κινέζοι και οποιοσδήποτε άλλος, όλοι σε ένα τεράστιο μίγμα". Αλλά το μίγμα ήταν προγραμματισμένο, και η υποτιθέμενη δημοκρατία το αποτέλεσμα μιας αυστηρής διαδικασίας επιλογών. Η δουλειά της "πόρτας" εγκαταστάθηκε επίσης αυτά τα χρόνια - αν μη τι άλλο θα έ-

ντινός πρόγονος του Vincnet. Ζει, δουλεύει και χορεύει στο Λονδίνο της δεκαετίας του '60. Είναι mod, ανήκει σε μια από τις κυριότερες υποκοουλτούρες της νεαρής λευκής εργατικής τάξης. Δουλεύει σε ένα γραφείο, και στο μεσημεριανό διάλειμμα αλλάζει ρούχα, παπούτσια και χτένισμα για να βρεθεί στην κοντινή ντισκοτέκ. Διακόσιοι πενήντα mods, αγόρια και κορίτσια, συναντιούνται εκεί κάθε μεσημέρι: γραμματίνες, πωλήτριες, υπάλληλοι μαγαζιών, μεταφορείς. Η δυνατή ρυθμική μουσική τους προσφέρει κάτι σαν "ηχομασάζ". Ο καθένας έχει το δικό του χορευτικό στυλ: είναι η το μεσημεριανό "νάιτ κλαμπ" εκεί που

λής. Μπορεί να κοιτάξει τον καθρέφτη και να περιεργαστεί το πρόσωπό του. Σε λίγο θα μεταμορφωθεί. Είναι ένας hipster.

Η πρώτη ηχώ αυτής της λέξης ακούστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '50, σε άμεση σχέση με τη γέννηση του bebop, του υπαρξισμού και των beatnik. Ο hipster ήταν συνήθως λευκός με μαύρα είδωλα - σαν τους τζαζ μουσικούς Dizzy Gillespie και Slim Gaillard. Για τον Νόρμαν Μέιλερ, συγγραφέα του "White Negroes" το 1957, ο hipster ήταν η αμερικάνικη εκδοχή του υπαρξισμού. Σε μια κοι-

μπορεί να τους υποτιμήσει, να τους καταπέσει, να τους δώσει διαταγές - χορεύοντας έχουν οι ίδιοι τον έλεγχο. Και υπάρχουν δεκάδες, εκατοντάδες "faces", συμμορίες ιταλιάνων, λατινοαμερικάνων, εβραίων ή μαύρων νεολαίων. Χωρίς σχέσεις μεταξύ τους, χωριστά "βασιλεια" της δόξας και της φήμης, που βρίσκονται σε συναγερμό και μπλέκουν σε καυγάδες αν το ένα παραβιάσει τα "σύνορα" του άλλου. Η κυρίαρχη γλώσσα είναι ο χορός - στα λόγια μπορεί να γίνουν λάθη, ή να ειπωθούν ψέμματα, στην πίστα όχι. Οι hipsters του είδους Faces είναι σιωπη-

RU

RU LES

LES

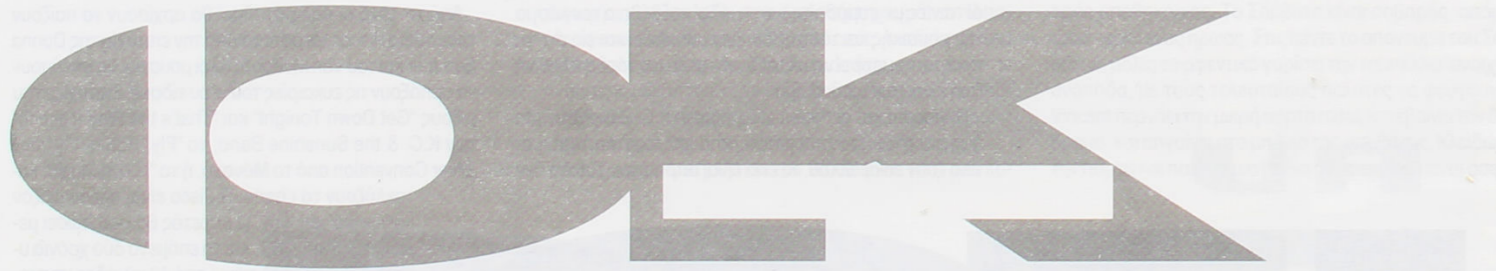
LES

ΤΑΞΙΚΗ ΠΕΡΙΠΟΛΟΣ ΕΝΑ: Είναι δύο, ακουμπάνε (ή ο ένας κάθεσαι) σε ένα μηχανάκι έξω από την καφετέρια, ένας ελληνόψυχος βγαίνει "να τους κάνει την παρατήρηση" ότι πάνε να του το κλέψουν, του λένε ότι μόνο κάθονται, τους βρίζει γιατί είναι ξένοι, τον πηλακώνουν στις μάρες, βγαίνει η καφετέρια έξω, τους δέρνει, και ύστερα ευτυχής η αγέλη τους πανηγυρίζει στους γύρω δρόμους με σύνθημα "έξω οι ξένοι"... το άλλο βράδυ μια πεννητάρα σύντροφοι διαδηλώνουν στη γύρα ενάντια στους ληαικοφασίστες, στη μύτη τους μπροστά, μια δεκαριά είναι αυτοί, περιμένουν να φύγει ο περισσότερος κόσμος, πάνε να πουλήσουνε τσαμπουκά, μαζεύουν το ξύλο τους, ακόμα τρέχουν - ανατολική συνοικία της αθήνας, τέλος 1999 * **ΤΑΞΙΚΗ ΠΕΡΙΠΟΛΟΣ ΔΥΟ:** οι μπάτσοι διεκπεραιώνουν το "σκούπισμα", εύκολη δουλειά, στρατός κατοχής, μια ομάδα συντρόφων μοιράζει προκηρύξεις, μπαίνουν στα λεωφορεία έγκαιρα, ειδοποιούν όσους μετανάστες - δυτική συνοικία της αθήνας, τέλος 1999

ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ - ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ

πρεπε να προσέχει κανείς ώστε το "μίγμα" των πελατών, στα καλά τουλάχιστον μαγαζιά, να διατηρείται το ίδιο από βράδυ σε βράδυ. Γιατί δεν θα μπορούσε να χορεύει ο οποιοσδήποτε εκεί που χόρευε ένας καναδός πρωθυπουργός, ή ένας πρώην υπουργός εξωτερικών των ΗΠΑ. Ας μην ξεχνιόμαστε: η δεκαετία του '70 είχε αρχίσει να αγγίζει διεθνώς, και εκείνοι που θα πυροβολούσαν έναν κυβερνητικό αξιωματούχο είχαν αρχίσει να πληθαίνουν. Εκείνο που κατά παράδοχο τρόπο διατηρήθηκε σε όλο το (σύντομο) διάστημα της disco βασιλείας από τις πηγές της ήταν η σχέση με τις gay κοινότητες και συμπεριφορές. Ελάχιστα χρόνια πριν τον πυρετό της disco άντρες με βαμμένες βλεφαρίδες, μεγάλα σκουλαρίκια, κραγιόν και eyeliner, ή κολλητά παντελόνια θα έπρεπε να κρύβονται. Τώρα ήταν σχεδόν οι αγαπημένες φιγούρες του mainstream.

Παγκόσμια, είναι γεγονός, η disco "άρχισε" με τους Bee Gees και τον John Travolta. Το 1978. Σε πείσμα της τεράστιας εμπορικής επιτυχίας τόσο της ταινίας Saturday Night Fever όσο και του sound track της, η υπόθεση της στηρίχτηκε σε πραγματικά δεδομένα - αλλού υπερτονισμένα και αλλού κλισιαρισμένα από τον σκηνοθέτη John Badham. Ο John Travolta ήταν ο Tony Manero. Και ο Tony Manero ήταν κάτι από την πραγματικότητα του Vincent - εκείνου του αγνώστου λοιπών στοιχείων επικεφαλής των Faces, κάπου εκεί στο Bronx. Η διαφυγή, η έξοδος και η άνοδος στη ντισκοτέκ είναι επίσης η μελοδραματική αναγωγή μιας πραγματικότητας στην οποία ανφερθήκαμε ήδη. Τώρα το κατά πόσον μια τέτοια πραγματικότητα υπήρχε και πού στην σύντομη παγκόσμια αυτοκρατορία του disco παροξυσμού, αυτό είναι άλλο θέμα: για την ακρίβεια είναι θέμα της βιομηχανίας μαζικής κουλ-



Η ετεροφυλόφιλη πλειοψηφία των disco κλαμπ στο μεγαλύτερο μέρος της παρίστανε στίλ αγνοεί αυτήν την σχέση. Φυσικά τα όποια λόγια πολλών disco τραγουδιών ήταν έτσι γραμμένα ώστε αν κάποιος ήθελε να κάνει το κοινό ως προς το τί αφορούν, να του είναι εύκολο. Από την άλλη μεριά το στυλ ήταν ένα άλλο μέρος της gay ταυτότητας και των εμφάσεών της, που έγινε μαζικό φαινόμενο χάρις στο hype της disco. Η (αντρική) μόδα ήταν σήμερα κατατεθέν των ομοφυλόφιλων, από τον 19ο αιώνα ήδη. Η διάσταση αυτή της ομοφυλόφιλης υποκουλτούρας είχε διατρήξει με ασυνέχειες υπόγεια την ιστορία μέσα από τον ρομαντισμό, τους decadents, τους δανδήδες, έως τους πρώτους disco χορευτές. Τώρα, μέσω της καθιέρωσης της disco σαν γενικά λαϊκής χορευτικής μουσικής, τα δερμάτινα παντελόνια και τα στενά T-shirts μπορούσαν να γίνουν καθημερινό ντύσιμο. Αν και αυτό δεν σημαίνει πως οι ομοφυλόφιλοι (ή, ανάλογα, οι μαύροι) έγιναν ξαφνικά αποδεκτοί οποιαδήποτε (το αντίθετο μάλιστα) η διάχυσή του στυλ έφερε μια μεσολαβημένη αύξηση της μέσης κοινωνικής ανοχής απέναντι σ' αυτές τις κοινότητες.

τούρας και διασκέδασης. Έτσι, ενόσω τα κύματα του disco hype απλώνονταν όλο και μακρύτερα από το "κέντρο", εκεί ο ήλιος έδυε. Ως το 1979 - απο και πέρα η μόδα άρχισε να ξεθωριάζει ραγδαία. Λίγα χορευτικά κλαμπ, που στο διάστημα της δόξας είχαν κρατήσει τις εμμονές τους στις καταβολές της χορευτικής μουσικής συνέχισαν από εκεί και μετά να παίζουν και να πειραματίζονται με την disco. Με μια disco που δεν ήταν ποτέ γι' αυτά τα κλαμπ και το κοινό τους οι Village People ή τα maxi single της Cerrone, αλλά αποτέλεσμα προσωπικών πειραματισμών των djs τους. Οι ηλεκτρονικοί ήχοι άρχισαν να εισάγονται σιγά σιγά. Από την άλλη οι επιρροές αυτής της χορευτικής μουσικής δεν σταμάτησαν με το τέλος της μόδας της. Όλη η house μουσική για παράδειγμα μπορεί να θεωρηθεί σαν μια τεχνολογικά αναβαθμισμένη disco. Με τρόπους που θα δούμε αργότερα ένα είναι βέβαιο: ενώ το επίσημο κεφάλαιο της disco έκλεισε το '79, οι διάφορες μορφές της χορευτικής μουσικής την "κουβαλάνε" μέσα τους.



στο επόμενο: hip hop

Οι δρόμοι της σκέψης εδώ πέρα είναι σαν τους δρόμους των πόλεων. Οι αφορισμοί, οι κακοκωμεμένες έννοιες και η προχειρότητα σε κάθε πόνο.

Οδηγώντας σκέφτομαι. Για τη δουλειά, για τους άλλους εκεί. Εν τέλει για την υπαρξιακή και ανύπαρκτη τάξη. Τους εργάτες και τις εργάτριες.

Λέω να σημειώω πότε πότε αυτούς τους συνειρμούς. Είναι έγκυροι; Πολλά κορναρίσματα θα ακουστούν: δεν κινούμαι και πολύ καθώς πρέπει. Αλλά πού ξέρεις; Μπορεί να διασταυρωθούμε τίποτα όμοιο στα μυαλά. Και τα πήη.



ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΑΞΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΕΝΟΣ ΚΟΥΡΙΕΡ

RUEADEI

Όπου μισθωτός σημαίνει νεράι. Λιγάκι βιαστικό αυτό. Δεν είναι θέμα μόνο το "πώς νοιώθει ο καθένας", παρότι η υποκειμενική πλευρά έχει πάντα τη σημασία της. Αλλά ο Κ., αρχιμάστορας σε ένα συνεργείο που ήμουν παλιά, δεν θα με έπειθε ότι είναι προληπτικός, ακόμα κι αν μου έδειχνε την κομματική του ταυτότητα από καμιά μούλου σέκτα. Απλούστατα νομίζω ότι από τη στιγμή που η μισθωτή σχέση έχει γενικευτεί (και οι διευθυντές μισθωτοί είναι) αποκτάει αποφασιστική αξία η έννοια (και η πραγματικότητα) της ταξικής σύνθεσης - της ίδιας της εργατικής τάξης, όπως και αν θεωρείται αυτή.

Υπάρχουν δύο πλευρές αυτής της σύνθεσης. Η μία αφορά την τεχνική σύνθεση - δηλαδή τους τρόπους που διασπώνται, μοιράζονται και ιεραρχούνται οι εργάτες μέσα από την οργάνωση της εργασίας/σκληριάς όπως την φροντίζουν τα αφεντικά. Η άλλη αφορά την πολιτική σύνθεση - δηλαδή το πως εννοούνται και το πως εκφράζονται τα "συμφέροντα" των όποιων εργαζομένων: εν τέλει για ποιούς λόγους επιλέγουν ποιά "πολιτική" συμπεριφορά (ή και ταυτότητα) κάθε φορά. Νομίζω ότι και οι δύο αυτές πλευρές είναι ουσιαστικές. Η μία, η τεχνική σύνθεση της εργατικής τάξης, νομίζω πως πιάνει τις "αντικειμενικές" πλευρές της εκμετάλλευσης της εργασίας στον καπιταλισμό. Η άλλη, η πολιτική σύνθεση, αφορά σίγουρα και τις υποκειμενικές - από την πλευρά των εργατών.

Βλέπω μια σημαντική διάκριση (έχω στο μυαλό μου την τεχνική σύνθεση) ανάμεσα στον ειδικευμένο και στον ανειδίκευτο. Σε οποιαδήποτε δουλειά: από τα χωράφια μέχρι τα γραφεία, και από τα εργοστάσια μέχρι οποιαδήποτε στις υπηρεσίες. Ένας ανειδίκευτος σε ένα πόστο από έναν ανειδίκευτο σε ένα άλλο μπορεί να έχουν κάποιες διαφορές - όπως και οι ειδικευμένοι μεταξύ τους. Αλλά συνολικά μιλώντας υπάρχει ένας συγκεκριμένος ορίζοντας της μισθωτής σκληριάς, κάτω από τον οποίο βρίσκονται πάντα οι ανειδίκευτοι, στα υπόγεια, και πάνω οι ειδικευμένοι.

Ορισμός του ποιός είναι τί δεν είναι ποτέ απόλυτος και οριστικός. Κάποιος που θεωρείται σήμερα ειδικευμένος αύριο μπορεί να ξεπέσει σε ανειδίκευτο. Ο ορισμός προκύπτει τεχνικο-πολιτικά από τα ίδια τα αφεντικά - και από την άλλη συχνά έχει συμβεί να γίνει αντικείμενο σφοδρών ταξικών αναμετρήσεων. Ουσιαστικά ο ειδικευμένος μπορεί να "ελέγχει" με τον έναν ή τον άλλο τρόπο κάθε φορά κάποιο μέρος της δουλειάς που κάνει. Σαν μάστορας; Σαν εμπειροτέχνης; Σαν σπουδαγμένος και ειδικός; Τα αφεντικά έχουν πάντα ανάγκη από ειδικευμένους μισθωτούς - ταυτόχρονα όμως έχουν ανάγκη από πολλαπλούς ανειδίκευτους: εκτελεστές εντολών. Η ιστορία των καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων αυτού του αιώνα είναι μια ιστορία αντεπιθέσεων των αφεντικών κάθε φορά που οι όποιοι ειδικευμένοι ενώναυταν με τους όποιους ανειδίκευτους, διασπώντας αυτήν την ισχυρή (και χρήσιμη για τα αφεντικά) διαίρεση. Κάθε τέτοια αντεπίθεση περιείχε και περιέχει την "καταστροφή" ορισμένων εξειδικευμένων θέσεων εργασίας των οποίων οι μισθωτοί έχουν πολιτικά στραφεί εναντίον των αφεντικών.

Από την άλλη το μαζικότερο και μονιμότερο κέρδος τα αφεντικά το αποσπούν από την εκμετάλλευση των ανειδίκευτων. Είναι αυτοί που εύκολα "ανταλλάσσονται" με άλλους παρόμοιους (δηλαδή εύκολα απολύονται), που γι' αυτό ακριβώς (πρέπει να) φοβούνται περισσότερο, που αντιδρούν οργανωμένα πιο δύσκολα, που με κάθε έννοια είναι αναλώσιμοι. Σ' αυτή την κατηγορία βρίσκονται σήμερα (αλλά δεν είναι η πρώτη φορά) οι εργάτες μετανάστες, και ένα σημαντικό μέρος των νέων εργατών ή και των γυναικών. Στην ιστορία του ταξικού ανταγωνισμού οι ανειδίκευτοι αποτελούν πάντα την ισχυρή προλεταριακή συνιστώσα: οι πλέον εξωστρωτικοί εργατικοί αγώνες, αντιεργατικοί και αντικρατικοί έχουν προέλθει κυρίως από την δική τους μεριά. Ή με τη δική τους ουσιαστική συμβολή.

Η συγκεκριμένη τεχνική διάκριση έχει και πολιτικές προεκτάσεις, αν και όχι γραμμικές. Ένα δεδομένο είναι πως αυτός που πραγματικά (και όχι μόνο τυπικά) "αναγνωρίζεται" μέσα στην αγορά εργασίας σαν ειδικευμένος (σαν κάτοχος δηλαδή ιδιαίτερων και πολύτιμων γνώσεων εφαρμόσιμων παραγωγικά) έχει το περιθώριο να "διαπραγματευτεί" το κομμάτι του (τον μισθό και τα υπόλοιπα) ακόμα και μόνος του. Έστω κι αν η ατομική διαπραγμάτευση είναι μόνο μια προοπτική και όχι βεβαιότητα, έστω κι αν τα οφέλη της είναι σχετικά (και πάντα έμμεσα συνδεδεμένα με τους γενικότερους συσχετισμούς ανάμεσα σε εργάτες και αφεντικά) ο ειδικευμένος, είτε σαν μεμονωμένο άτομο είτε σαν "κλάδος" ξέρει - ή ελπίζει - ότι δεν του χρειάζεται ο πιο γενικός και ο πιο οξύς ταξικός ανταγωνισμός για να "σταθεί". Αντίθετα ο ανειδίκευτος όταν είναι αναγκασμένος να διαπραγματεύεται ατομικά, σχεδόν ζητιανεύει: ακόμα κι όταν κάνει ότι δεν το ξέρει. Για τους ανειδίκευτους οι συλλογικοί αγώνες είναι όρος ύπαρξης: γιατί και αποτελούν τον νούμερο ένα στόχο των αφεντικών. Πώς; Με την βία. Ή μέσα από τον συνδικαλιστικό έλεγχο.

Δε χωράς πουθενά...

Αυτός είναι γύρω στα δεκαοκτώ και θέλει να δείχνει προκλητικός. Τουλάχιστον αυτό μαρτυρά η εξωτερική του εμφάνιση. Στραβοκουρεμένα μαλλιά, τέσσερις κρίκοι στο αριστερό αυτί, φιλοσκομιμένα ρούχα εκτός μόδας και μάλλον κατάλληλα για ένα πρωινό περίπατο στο κέντρο της αθήνας.

Στο δεξί του χέρι, ένα τσαλακωμένο τετράδιο που το σφίγγει συνέχεια με μανιέρα δείγμα αλλεργίας σε βρασιεύς στο δημόσιο σχολείο ή ίσως αδυναμία να ακολούθησει την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που βρίσκεται σε εξέλιξη. Η πρώτη ώρα έχει χαθεί, είναι ήδη περασμένες εννιά, κι αυτός αργά αργά περιφέρεται στην Αγ. Μάρκου μοιράζοντας δεξιά κι αριστερά βλέμματα όλο ειρωνεία και απαξίωση. Το ασταμάτητο πέρα δώθε των γύρω του, φαίνεται να μην τον αγγίζει. Ή δε θέλει να τον αγγίζει. Του θυμίζει αυτό που ακολούθησε, τη δεύτερη ώρα, την τρίτη, την τέταρτη, την γκρίνια του καθηγητή σχεδίου, τη Μαρούλα που δε γυρίζει ούτε να τον κοιτάξει και την ψάχνει με τους φραγκάτους και μετά το σχολάσμα, η ατέλειωτη πορεία προς το σπίτι, η οικογενειακή θηλασιότητα σε διακόσιους πενήντα βαθμούς κελσίου, η ανάκριση στο μεσημεριανό τραπέζι που δεν αφήνει το φαί να κατέβει κάτω, η βαριά κι ασήκωτη μελαγχολία που τον πλακώνει αυτές τις πρώτες χειμωνιάτικες μέρες που νυχτώνει από τις πέντε, μαυρίλα και μέχρι να καταλάβει τί γίνεται έχει νυχτώσει κι αυτός είναι αναγκασμένος να παλεύει με το χρόνο, να φύγει και σήμερα αυτό το γαμημένο σκοτάδι, αυτό το γαμημένο σχολείο, αυτό το γαμημένο σπίτι, αυτή η γαμημένη ζωή. Βαρύ το φορτίο: αλλιώς μας τ'ά χαν πει. Αυτό δεν μπορεί να είναι το μέλλον *σενιζόντας το 2000*. Με πρόβα θανάτου μοιάζει περισσότερο σκέφτεται και το βλέμμα του συναντιέται μ' εκείνη...

Εκείνη είναι γύρω στα εβδομήντα. Είναι από εκείνες τις γυναίκες, που ο κόσμος λέει πως πληρώνουν αμαρτίες των παρελθόντων. Είναι ηλικιωμένη, πάνω της κουβαλάει οτιδήποτε θα μπορούσε να τη χαρακτηρίσει κακοζωισμένη γριά. Αλουστα μαλλιά όλο τζιβε, ένα φτηνό καλοκαιρινό φόρεμα μάλλον άχρηστο αυτή τα κρέα προνά του δεκέμβρη, σοσόνια από το καλάθι "τα τέσσερα ένα χιλιάρικο" και ένα ζευγάρι φθαρμένες παντόφλες για όλες τις χρήσεις. Το πρόσωπό της είναι από που λένε εντελώς στεγνό, γεμάτο ρυτίδες που ίσα που αφήνουν να σχηματιστούν κάπως τα χαρακτηριστικά της. Χίλα σκασμένα και με ίγνη πρόσφατων μολύνσεων, μονοψήφιος αριθμός δοντιών για τα "βασικά", μύτη που δύσκολα ξεχωρίζει από το υπόλοιπο δέρμα και δυο μικροσκοπικά μάτια, μάτια γυναίκας που από καιρό κινείται στα όρια της παράνοιας. Οι περαστικοί, αν και την προσπερνάνε βιαστικά, δεν μπορούν να μη σταθούν και να της ριξουν μια ματιά στα όρθια, ματιά απέχθισια και αποστροφής, ίσα για να γυρίσουν το κεφάλι από την άλλη ανδιασμένοι από το φριχτό θέμα, ευτυχισμένοι για τη δικιά τους τόσο διαφορετική ζωή. "Δε μας φτάνουν οι αλβανοί, έχουμε τώρα και τους γέρους", σκέφτονται και συνεχίζουν το δρόμο τους. Δεν υπάρχει χώρος για εκείνη και το ξέρει. Αλλά δείχνει να μην την απασχολεί. Στο δρόμο υπάχει χώρος για όλους. Αν δεν υπάρχει κι εκεί, τότε που; Φιλοσοφία τέλος. Τροφή. Πρωταρχικό. Ένα παρατημένο κομμάτι ψωμί στο περβάσι της εθνικής τράπεζας στη Χρυσοσπηλιώτισης είναι το πρωινό της. Να που καμιά φορά οι τράπεζες είναι χρήσιμες και για τους αποκλεισμένους. Ένα ποτήρι ληγμένο γάλα ίσως; Όχι, χάσατε. Ο κύριος Καρατζάς δεν έχει λεφτά για ληγμένα γάλατα. Αυτά τα στέλνει για ανθρωπιστική βοήθεια στα βαλκάνια. Υπάρχουν μικρά παιδιά που πεινάνε και πρέπει να ζήσουν. Να μεγαλώσουν. Να δουλέψουν. Να ανοικοδομηθούν τα λεηλατημένα από τους Έλληνες επενδυτές βαλκάνια. Δεν υπάρχει γάλα για τους γέρους. Ένα ποτήρι γάλα, δεν πρόκειται ν' αλλάξει τίποτα. Δεν πρόκειται να τους κάνει χρήσιμους. Παραγωγικούς. Δεν πρόκειται να διώξει τα σύννεφα από τα σκυθρωπά τους πρόσωπα. Δεν υπάρχει χώρος για σύννεφα. Εδώ έχει πάντα λακκάδα. Επιβιώνουν όσοι μένουν αιώνια νέοι. Ή όσοι κρατάνε μια επαφή με τη νεότητα. Εβδομήντα χρονών. Παιδιά, εγγόνια, τίποτα; Ή καμιά του δρόμου θα ήταν, ή, ποιός ξέρει, καμιά μάγισσα. Από αυτές που δεν παντρεύτηκαν επειδή δεν άντεχαν να πλένουν τα σώβρακα του άντρα τους για μια ζωή ολόκληρη. Από αυτές που έσπααν τη σιωπή όταν ο άντρας του σπιτιού (ο πατέρας, ο αδελφός, έχει ομορφιάς;) μιλούσε. Είναι χιλιάδες



τα κουσούρια που μπορεί να κουβαλάει κανείς επάνω του. Είναι χιλιάδες οι λόγοι για να μην χωράει πουθενά. Αυτός κι εκείνη βρέθηκαν τυχαία; Το πιο πιθανό είναι ότι δε θα ξανασυναντηθούν ποτέ ξανά στη ζωή τους. Πρόσωπο με πρόσωπο. Αγ. Μάρκου και Χρυσοσπηλιώτισης γωνία. Μια ματιά κι ένα γεια. Αυτό.

"Αδιάφθοροι" μπάτσοι εναντίον "διεφθαρμένων" μπάτσοι... Αστείο ακούγεται, και απ' αυτήν την άποψη θάταν καλό να γενικευτεί η κάθαρση μέσα στους κρατικούς μηχανισμούς: αδιάφθοροι πολιτικοί και βουλευτές εναντίον διεφθαρμένων, δικαστές να κάνουν ντου σε δικαστές, και πάλι λέγοντας.

Αλλά είναι γνωστό πως αστυνομία και έγκλημα είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Τι σημαίνουν οι "αδιάφθοροι"; Αλλαγή νομιμότητας; η δραχμή θα γίνει ευρώ, το κρατικό έγκλημα πρέπει να ξεφύγει από τον βαλκανικό κυβισμό του και να γίνει ευρωπαϊκό, άρα όλοι οι επαρχιώτες χοροφυλάκοι ή θα πρέπει να μπουν στην ονε (δηλαδή να εξευγενίσουν την εγκληματικότητα τους) ή είναι... διεφθαρμένοι! Αλλαγή φρουράς λέγεται αυτό.

...ωστε να φανεί...
...προς την υπηρεσία τους. Έκαναν εν-
...νικούς ελέγχους και συνελάμβαναν ανεπιθύ-
...μητους για τους ιδιοκτήτες εργαζόμενους. Επί-
...ελληνοπολιούσαν παράνομα αλλοδαπο-
...ποινίτες ομογενείς...

Βέβαια εδώ είναι βαλκάνια για πολλούς αιώνες. Μπορεί το ακαθάριστο εθνικό προϊόν του "μαύρου" εγκλήματος στο οποίο πρωταγωνιστεί η ελληνική αστυνομία να πρέπει κάτω να καθαριστεί - αλλά να ήθη και οι παραδόσεις δύσκολα αλλάζουν. Τελικά, σε κανά χρόνο ή και λιγότερο, οι "αδιάφθοροι" θα έχουν ανταγωνιστεί τον επιχειρηματικό ορίζοντα των "διεφθαρμένων". Και φυσικά το ρεαλισμό τους, αν δεν σπαρώσεις κανά ναρκωτικό, αν δεν προσαρτήσεις κανά μαγαζί, αν δεν πλασάρεις κανά γυναικά τί να κάνεις; Να γίνεις ο ελληνικός κλάδος της ευρωπαϊκού κήρους πλέον "αλβανικής μαφίας"; Αίσιος και ντροπή...

Α, και το άλλο: θα προστατεύουν δηλαδή οι αδιάφθοροι μπάτσοι τα εργατικά δικαιώματα ενάντια στους αγόρταγους εργοδότες; Και η αδιάφθορη γαστήρι δουλιά θα κάνει; Θα πουλάει προστασία στον ΣΕΒ; Γίνονται τέτοια πράγματα στις μέρες μας;



Η τελευταία συνεδρίαση της FIFA, ήταν μάλλον μία από τις πιο ενδιαφέρουσες συνεδριάσεις των τελευταίων ετών. Πέρα από την αμιγώς αθλητική θεματολογία της, τέθηκε και ένα ζήτημα που μάλλον αφορά πολλούς περισσότερους από τους χιλιάδες μαλάκας ανά το κόσμο που ζουν και αναπνέουν για τη στρογγυλή θεά.

Η συζήτηση έγινε γύρω από το αν θα συνεχίσει να επιτρέπεται να φοράνε οι ποδοσφαιριστές κάτω από τη φανέλα της ομάδας τους, λευκές μπλούζες που αναγράφουν κάθε είδους μηνύματα και να τις επιδεικνύουν στους φιλάθλους κατά τη διάρκεια των πανηγυρισμών. Τελικά με συνοπτικές διαδικασίες απαγορεύτηκε κάτι τέτοιο. Οι ποινές που θα επιβληθούν στους παραβάτες, ξεκινάνε από απλά χρηματικά πρόστιμα και μπορεί να οδηγήσουν ακόμη και στον αποκλεισμό τους από τις αθλητικές δραστηριότητες αν αυτοί δε συμμορφωθούν με τις υποδείξεις της ομοσπονδίας.

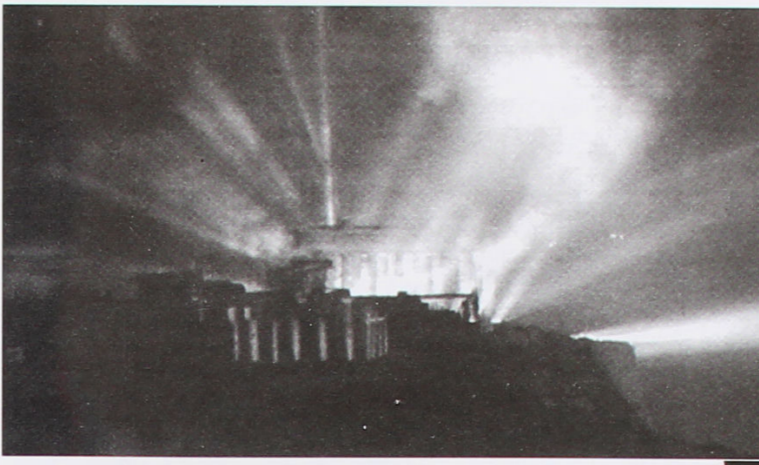
Αυτή η απόφαση βέβαια δεν πάρθηκε χωρίς λόγο. Τα στελέχη της παγκόσμιας ποδοσφαιρικής ομοσπονδίας πρέπει να προβληματίστηκαν ιδιαίτερα από μια σειρά γεγονότων που προσάθισαν να μολύνουν τον κατά τ' άλλα υγιή χώρο του αθλητισμού. Μία χαρακτηριστική περίπτωση ήταν ένας αγώνας της Λίβερπουλ, όταν μετά την επίτευξη ενός γκολ, ένας ποδοσφαιριστής της είχε την τυχερή ιδέα να επιδείξει τη λευκή φανέλα του η οποία όμως υπενθύμιζε ότι πέρα από το ποδόσφαιρο υπήρχε και η απεργία των ημιμενεργατών του Λίβερπουλ που βρισκόταν σε εξέλιξη. Καθόλου sic κίνηση για έναν υψιπλά αμειβόμενο αθλητή του πρώτου κόσμου. Δεν είναι όμως ο μοναδικός. Ένας άλλος γνωστός αθλητής στο διεθνές ποδοσφαιρικό στερέωμα, ο παραγωγικός τερματοφύλακας Σιλβέρτ, πήγε λίγο πιο μακριά από τον παίκτη της Λίβερπουλ. Πέρα από το ότι συστηματικά ακολούθουσε την τακτική των μηνυμάτων μέσω της φανέλας, δεν έχανε την ευκαιρία να κατακρίνει με δηλώσεις του το καταπιεστικό καθεστώς της χώρας του. Μετά από το μουντιάλ τη γαλλίας και τις μεγαλειώδεις εμφανίσεις του είχε δηλώσει τα εξής: "Το ξέρω ότι κάθε φορά που κάνω μια καλή απόκριση βοηθάω όλους τους φτωχούς της παραουάνας να ξεκινάνε τα προβλήματά τους και να νιώθουν έστω και για μια στιγμή νικητές. Αυτό από τη μία με κάνει να χαίρομαι. Από την άλλη όμως προβληματίζομαι για το ποιόν εξυπηρετεί τελικά το ότι προσφέρω αυτού του είδους τη χαρά". Το αποκορύφωμα φυσικά ήταν το πως αντιμετώπισε την κλήση του στην εθνική ομάδα της χώρας του για το Κόπα Αμέρικα. Αρνήθηκε να κατέβει στο γήπεδο και δήλωσε πως θα ήταν προτιμότερο, όσα αυτά τα χρήματα που

δωροδότησαν για την ανακατασκευή σταδίων και την όλη διοργάνωση του Κόπα Αμέρικα στην παραουάνα, να χρησιμοποιηθούν για σχολεία, νοσοκομεία και σιδηποτό αθήλα θα μπορούσε να ανεβάσει έστω και ελάχιστα το επίπεδο ζωής του μέσου παραουανού πολίτη.

Αυτές οι δύο περιπτώσεις ίσως και να είναι οι εξαιρέσεις που επιβεβαιώνουν τον κανόνα. Δημιουργούν όμως ένα κάπως επικίνδυνο προηγούμενο. Ειδικά αν λάβουμε υπόψη μας το ότι τα τελευταία χρόνια τα παγκοσμιακά των ομάδων "ψωνίζουν" ταξίδια από σχετικά παρθένας αγορές (βλέπε τρίτος κόσμος) ή από ξεπαταμένες (βλέπε πρώην ανατολικό μπλοκ) όπου το κόστος είναι πολύ χαμηλό. Αλλά και η φτώχεια (δηλαδή η εκμετάλλευση) ολόκληρα κυνικά. Θα ήταν λίγο προβληματικό αν τέτοιοι αθλητές άνοιγαν το στόμα τους και υπενθύμιζαν ότι η Νιγηρία ως πούμε, εκτός από τον Κανού και τον Μπαμπαγκάτα, έχει και κάτι εγκαταστάσεις της Shell, που καθημερινά στέλνουν κάμποσο κοσμάκη στον άλλο κόσμο. Η να έβγαине ο Ρεμπρόφ και να έπαιρνε θέση για τις σφαγές στην Τσετσενία. Και μάλλον, τα αφεντικά του αθλητισμού δεν αναπολούν με ιδιαίτερη νοσταλγία εικόνες, όπως εκείνη των ολυμπιακών του '68, όπου κατά τη διάρκεια της απονομής μεταλλίων για την κούρσα των 200 μέτρων κι ενώ παιζόταν ο εθνικός ύμνος των ΗΠΑ, ο χρυσός ολυμπιονίκης Τόνι Σμιθ και ο χάλκινος Τζον Κάρλος, ύψωσαν τις γροθιές και με σκυμμένα τα κεφάλια έκαναν το χαιρετισμό των Μαύρων Πανθήρων, ενώ την ίδια στιγμή ξέσπασαν επεισόδια στις εξέδρες.

Είναι αυτά είναι προβλήματα; Είναι. Όχι επειδή υπάρχει η υποψία ότι τα γήπεδα μπορούν να μεταηλλαχθούν από στρατόπεδα συγκέντρωσης σε χώρους ζύμωσης. Δεν τίθεται. Αυτό που πρέπει να γίνεται συνέχεια σαφές είναι ότι ο ποδοσφαιριστής είναι πρώτα και κύρια πρότυπο στρατιώτη. Υψηλά αμειβόμενο παρεπιπτόντως. Το πεδίο δράσης του είναι συγκεκριμένο. Οριοθετείται από τις άσπρες γραμμές του γηπέδου, τα ενενήντα λεπτά αγώνα, την καλή εξωγηπεδική ζωή, την ενεργή συμμετοχή του στον κόσμο της διαφήμισης. Ζει, γυμνάζεται, φαρμακώνεται, για να ανταπεξέρχεται με επιτυχία στα υψηλά στάνταρ αυτού του ρόλου. Είναι ο υπερ-αρσενικός που για να κερδίσει η ομάδα του είναι ικανός να φτάσει στα άκρα. Ναι, αυτό επιτρέπεται: μπορεί να βρίζει τον αντίπαλο, να τον φτύσει, να τον σακατέψει, να είναι ακόμη και "αντιαθλητικός": έτσι είναι οι άντρες, έτσι είναι ο πόλεμος. Παράλληλα όμως, είναι ο στρατιώτης που αν και έχει γυρίσει από το μέτωπο δοξασιμένος, παραμένει σεμνός και δίχως ίχνος αλαζονείας θυμάται με "πρυφερότητα" όλους όσους τον στηρίζαν: τη μάμα και τον μπαμπά που του πρόσφεραν ένα υποδειγματικό οικογενειακό περιβάλλον, τον προπονητή που ήταν δεύτερος πατέρας, την ομάδα πρότυπο σχέσεων, την πολιτεία που του έδωσε ευκαιρίες να δοξαστεί και να την δοξάζει, το σπόνσορα που εκτίμησε τα προσόντά του και τον καθοδηγούσε. Ο ποδοσφαιριστής επιβαρύνεται να μιλάει: μόνο όμως για το φαρμακείο του στρατόπεδο.

Αυτά αφορούν τους ποδοσφαιριστές. Αλλά και πολλούς ακόμη. Όλους όσους υπηρετούν, αναγκαζόμενοι ή εθελοθινά σε κάθε στρατόπεδο. Δια στόματος FIFA, το μήνυμα απευθύνεται σε κάθε κατεύθυνση: αλλά όχι σε όλους. Κύριοι αποδέκτες δεν μπορούν παρά να είναι τα πάσης φύσης "μαύρα πρόβατα": Αυτοί που παρεκκλίνουν από τους κανόνες, οι αρνητές, οι συνειδητοί ηπιστάκτες.



Η ΘΕΑΜΑΤΙΚΗ ΑΦΟΔΕΥΣΗ ΑΧΝΙΖΕΙ

Αλλά η πόρωσή της περνάει ντούκου. Λεπτομέρεια no 1: η ίδια εταιρεία που διεκπεραίωσε το light show στην Αθήνα είχε αναλάβει παρόμοια δουλειά στο Βερολίνο. Έφαγε (εκεί) ένα σχετικό κράξιμο, μιας και οι ιδέες της ταίριαζαν απόλυτα με ένα παλιότερο ανάλογο σόου, με τίτλο "άσπιλον φως" - του Χίτλερ. Έπσαν κάτι δικαιολογίες σε στυλ "μα τι λέτε τώρα; τι σχέση έχουμε;" και τελικά το μάζεψαν, "κάπως". Το γεγονός παραμένει: η "λατρεία" των υπέρλαμπρων φωτισμών - ειδικά "μνημείων" με "βαριά" ιστορία και σημασιολογία στο λευκό ρασιισμό - δεν είναι παρά το πανηγύρι των πλέον "άριων" αρετών του "πολιτισμένου κόσμου". Αλλά τί να λέμε τώρα; Οι έλληνες (και η μνημειο-μυθολογία τους) ποτέ δεν ήταν έξω απ' αυτήν την ιστορία.

Λεπτομέρεια no 2: κτήρια τέτοιου είδους, σαν την ακρόπολη, φτιάχτηκαν πράγματι και σαν παιχνίδια με το φως. Ποιό φώς όμως; Της ημέρας. Εκεί πάνω αναπτύχθηκε μια ολόκληρη αισθητική τεχνολογία οπτικών διορθώσεων. Και μια τεχνολογία "αξιοποίησης" τόσο των γνώσεων των μαστώρων όσο και της εργασίας των δούλων. Το γεγονός ότι ο παρθενώνας ήταν το θυσιαροφυλάκιο της αθηναϊκής ηγεμονίας δεν θα μπορούσε να σημαίνει παρά το ότι σ' αυτό το συγκεκριμένο κτίριο επενδύθηκε η τελευταία λέξη εκείνης της τεχνολογίας. Εντάξει: αν υπάρχει εκ των υστέρων ένα ενδιαφέρον στον παρθενώνα είναι όταν φωτίζεται από την ημέρα (και ει δυνατόν με τη γνώση ότι δεν ήταν άσπρος, αλλά βαμμένος - χρωματισμένος).

Οι θεαματικοί απατεώνες που παίζουν με τις ηλεκτρικές δέσμες τη νύχτα ασελγούν βέβαια μ' αυτήν την ιστορική αλήθεια - αλλά έτσι είναι το ψεύτικο. Ο φωτισμός αλα θρίλερ είναι η "τέχνη" τους, επειδή όχι μόνο το παρελθόν αλλά και το παρόν και το μέλλον που αντιπροσωπεύουν είναι νεκρόφιλο. Άρα τα κτήρια - ζόμπι (η παραπάνω φωτογραφία μιλάει από μόνη της, είτε ο παρθενώνας ήταν εκεί είτε ο σβατσενέγκερ μετά την εκκαθάριση των "εχθρών" η σημασιολογία του θεάματος παραμένει η ίδια, και πάμφωτη...) είναι πράγματι μια συνεπής εικονογράφηση του μόνου "μηνύματος": του θανάτου.

Να πούμε τώρα τίποτε για τους εκστατικούς θεατές, τους θαυμαστές, τους καυλωμένους ή τους αφελείς πελάτες αυτής της θεοπέσιας κουράδας; Άσε... γιατί θα μας πείτε μετά ότι βρίζουμε την κοινωνία...

ΓΡΑΜΜΑ

Η παρωνή ιστορία είναι εν μέρει μόνο παλιά: η αφορμή της είναι επίκαιρη. Αυτό το ακανόνιστο μαύρο σχήμα που έχει απομείνει εδώ αποκάτω σαν φόντο, είναι ένα κείμενο, μια μικρή ιστορία των λέξεων και των σχέσεων, της οπτικής γραμματισοειρά "κτύπησε". Στην αρχή της ηλεκτρονικής φωτοστοιχειοθεσίας μερικά άλλα πράγματα "κτυπάνε", κι όχι την πύρρα. Την ώρα που θα έπρεπε να εμφανιστεί το κείμενο, στο χαρτί ή στο φιλμ, κάτι ανεξήγητο και σκανδαλώδες - που όμως διαπιστώνεται φυσιολογικά σαν "κτύπημα" από τους βετεράνους - σου αποκαλύπτει την καταστροφή. Έτσι αυτό το μαύρο επίπεδο σχέδιο δεν είναι ό,τι κι ό,τι. Είναι 167 "ο", 201 "α", 73 "η", 44 "π"... ένας σορός κανονικός απ' όλα τα γράμματα της αλφαβήτου... Εφτά παράγραφοι σκέτα μπάζα.

Είναι περίεργη η ηλεκτρονική γραφή, και λίγο απέγει απ' την εκδίκαση. Γράφω, με μια ριζα γραφ-στέρα η απλωμένη σε πολλές γλώσσες, σήματα χαράζω, ακαλίζω. Τσουςκρανίζω. Λογικά θα πει κανείς. Πέρα απ' τη λογική της ιστορίας υπήρχε ένας κανόνας στο χάρηγμα των γραμμάτων: το ένα δεν θα πλωκωνόταν με το άλλο.

Ο κανόνας έμεινε σεβαστός ακόμα κι όταν έγινε η πρώτη μεγάλη τεχνολογική επανάσταση, κι απ' το σκάκιμα η γραφή πέρασε στο μελάνωμα. Θα μπορούσε να χαθεί ή να καταστραφεί το υλικό του γραμμάτος, χαρτί, δέρμα ή πάπυρος: αλλά και πάλι σε αποσιδητότε κομμάτι σωζόταν ο κανόνας ισχυε: τα γράμματα παρέμειναν το ένα δίπλα στο άλλο.

Όλους αυτούς τους αιώνες εν τω μεταξύ έγιναν μάχες γύρω γύρω από τα γράμματα: σε κάμποσες πήραν μέρος και τα ίδια. Κάποιοι έλεγον ότι η γραφή είναι "ιερή", θέλωντας να κρατήσουν τα βασιλικά μυστικά από τους πολλούς. Άλλοι έλεγον ότι η γραφή είναι "πολιτέλεια", για να έχουν έτσι το προνόμιο να κάνουν τους λογαριασμούς τους δόλια, στα σκοτάδια. Κάποιοι τελευταίοι ανακοίνωσαν με το κατάλληλο ύφος ότι η γραφή είναι αναπαράσταση του θανάτου... Περίεργος ένα τέτοιο θεώρημα ανακοινώθηκε γραπτά, ίσως επειδή οι θιασώτες του (ήμυχαναλότες ονομάστηκαν) επιφύλασαν για τον εαυτό τους τη δουλειά του νεκροθάφτη. Και του τυμβωρχού.

Μιας και παρά τις μανούβρες των ιδιοκτητών τους τα γράμματα έμειναν σημαδεμένα στη θέση τους οι μάχες για την αποκάλυψή τους, την κατάκτησή τους, την κοινοκτημοσύνη τους, υπήρξαν δύσκολες μεν, κάποτε λυσσαλέες: αλλά νικηφόρες. Αυτοί οι μικροί εργάτες των λέξεων, χωρίς να απελευθερωθούν ποτέ οριστικά και αμετάλητα, χάρηκαν και χάρισαν ικανούς ανέμους ελευθερίας.



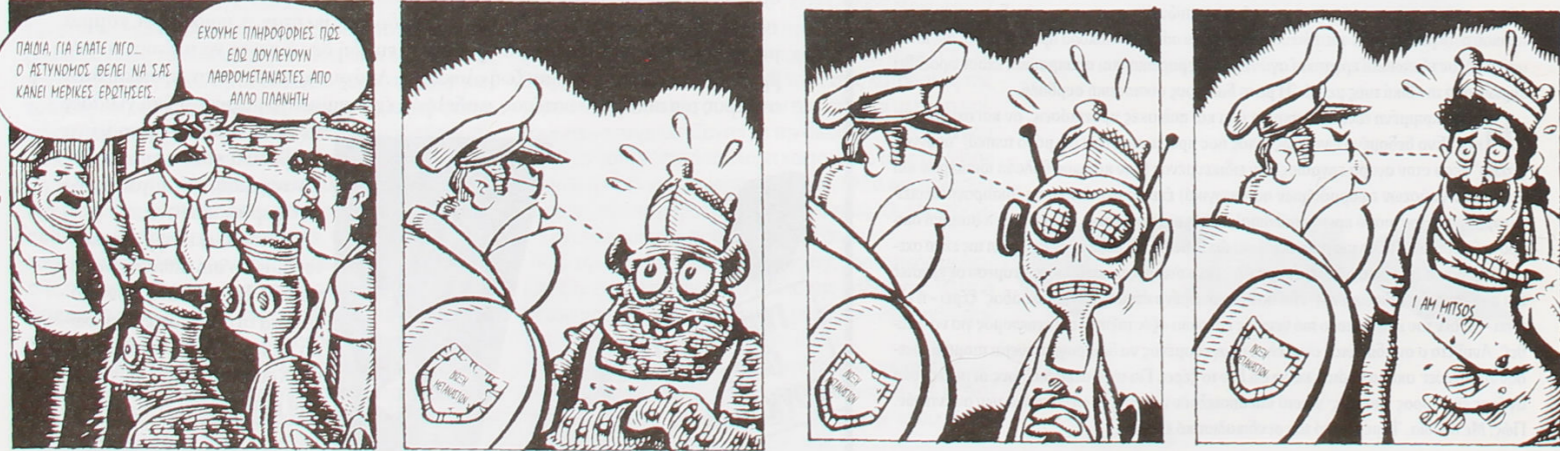
Αλλά τώρα τα σκέτα των γραμμάτων δεν είναι χαραγμένα, ούτε ακουμπάμενα σταθερά κάπου. Πλέον σε άγνωστες θέλασσεσ ηλεκτρονικών, σε σηματοδούρες χωρίς άγκυρα. Και οποιαδήποτε αθέατη παραγή μπορεί να τα ξεβράσει σα σωρό, μωδιασμένα, παραλημένα, άγνωστα κι ακατανήτα. Επειδή -λέει- η γραμματισοειρά κτύπησε". Μα αυτό σημαίνει ότι το γράμμα περιλαμβάνει "εκ γενετής" την παραγραφή του! Σαν τους γενετικά προποιοιμένους σπόρους. Είναι ύπουλο να αναβροβήνουν τα γράμματα: υπονοεί ότι αν κάπου υπάρχουν φυλακισμένα μερικά, οι ιδιοκτήτες τους αρκεί να πατήσουν ένα off για να τα εξαφανίσουν προτού δραπετεύσουν.

Υπάρχουν αρκετοί που καθησυχάζονται: έστω και σαν σχέδια η γραφή θα διασωθεί στην εποχή των ηλεκτρονικών σκίων - δεν είναι μήπως αλήθεια ότι πολύ περισσότερα γράφοι τώρα, μέσα και έξω από το δίστυο; Γράφοιται - δηλαδή χαράσσονται; Δηλαδή κουβαλάνε ένα ενδεχόμενο πόνο; Όχι. Ρήχνονται στις εβκολές των δευτερολέπτων, να επιπλέουν ή να βυθίζονται: αλλά δεν γράφοιται. Πρόκειται για απομίμηση της γραφής: είναι τώρα όχι μια διαδικασία στέρα, αλλά μια δραστηριότητα που στην καρδιά της περιλαμβάνει την αυτοκαύρωση της.

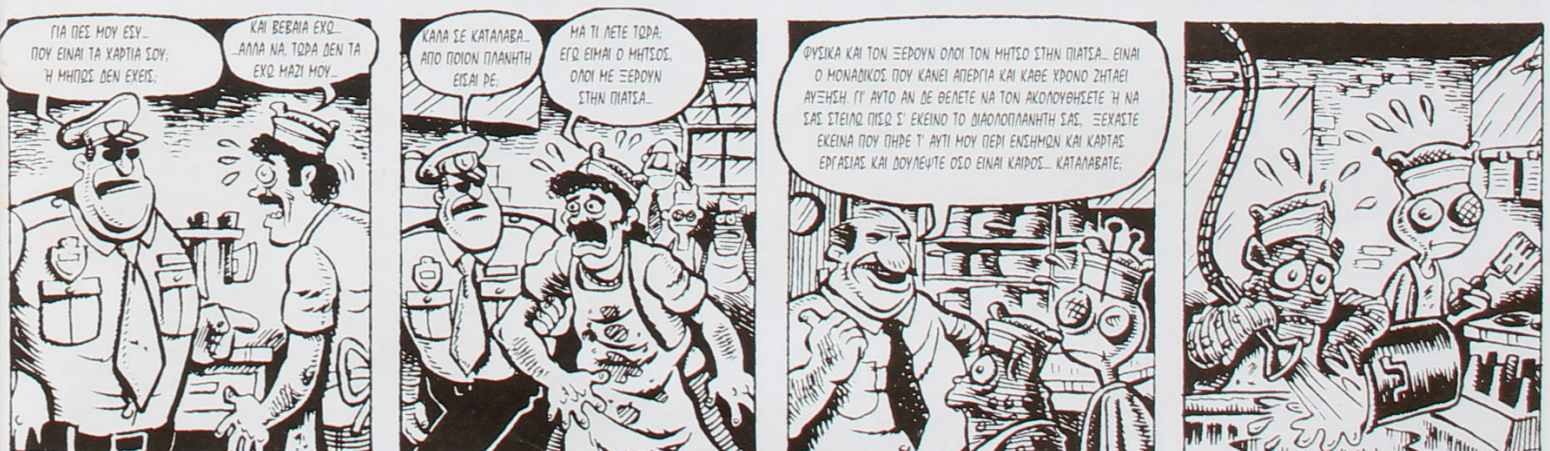
Το γράμμα (δεν το λέει πουθενά η ετυμολογία του, το λέει όμως η ιστορία του) είναι κάτι στην περιουσία της μνήμης: ό,τι υλικό κι αν χρησιμοποιήθηκε ποτέ αυτό που σκαλιζόταν συχνά ήταν (ή γνόταν) κι εκείνης η πληγή. Θα είναι ίδια η γραφή τώρα, όταν η πράξη της έχει ένα και το αυτό μηχανικό υλικό με την "μνήμη"; Όχι, δεν θα είναι, και δεν είναι. Η σκαλιζή παρατάξη των γραμμάτων (που "κτυπάνε" μεταξύ τους σαν υπολείματα ναυαγίων) αναλογεί σε μνήμη επίσης ηλεκτρονική, μια απομίμηση δηλαδή, όμηρο της διακοπής του ρεύματος...

Είναι, σα να λέμε, άλλο τα γράμματα, και άλλο ο γραμματισολόγος.

ΜΠΑΤΣΟΙ ΚΑΙ ΑΦΕΝΤΙΚΑ ΤΑΚΙΜΙΑΖΟΥΝ ΜΙΑ ΧΑΡΑ



ή γιατί η ταξική αλληλεγγύη δεν μπορεί παρά να είναι και διαγαλαξιακή



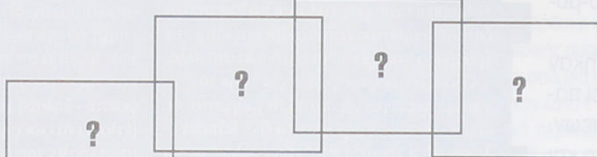
Κάποτε τα μυριμήγρια αποφάσισαν ν' αλλάξουν τη ζωή τους. Είχαν βαρεθεί να βρίσκονται στη δημόσια ανυποληψία και να θηθούν κάθε χρόνο χιλιάδες νεκρούς, μόνο και μόνο από την απροσεξία των άλλων ζώων που συνεχώς τα τσαλαπατούνταν.

"Δύσκολοι καιροί για όλους μας", είπε ο γερο μέρμηγκας στη γενική συνέλευση, "αλλά για όλα τα προβλήματα υπάρχει και μια λύση". Μετά από ατέλειωτες ώρες επίπονων και ψυχοφθόρων συζητήσεων, κατάφεραν να καταστρώσουν το μεγαλεπήβολο, μακρόπνοο σχέδιο, που ελπίδα όλων ήταν να πετύχει. Πέντε ολόκληρα χρόνια τα μυριμήγρια δούλεναν ασταμάτητα με την παροικιόδη εργατικότητα που τα χαρακτηρίζει. Κι όταν ήρθε η μεγάλη στιγμή τα πάντα ήταν στην εντέλεια, μέχρι και την παραμικρή λεπτομέρεια. Κάλεσαν όλα τα ζώα στο μεγάλο ξέφωτο του δάσους κι εκεί παρουσίασαν το όγδοο θαύμα του κόσμου. Εκατομμύρια μυριμήγρια στη μέση του ξέφωτου, ντυμένα με επίσημα βραδινά ενδύματα, περίμεναν ένα νεύμα του αρχιμαέστρου γερο μέρμηγκα για να ξεκινήσουν. Δόθηκε το πρόσταγμα και το δάσος μεμιάς άλλαξε όψη. Επουράνιες μελωδίες γέμισαν κάθε γωνιά του. Σκέτη μαγεία. Κάθε μυριμήγκι είχε κι ένα μικροσκοπικό μουσικό όργανο που βρισκόταν σε τέλεια αρμονία με όλα τα υπόλοιπα δημιουργώντας μια πραγματικά υποβλητική ατμόσφαιρα. Στην αρχή τα ζώα του δάσους έμειναν ακίνητα σαν αγάλματα. Κι ο γερο μέρμηγκας σκέφτηκε πως αυτό ήταν. Είχε έρθει η στιγμή να πάρουν τα μυριμήγρια τη θέση που τους άξιζε. Να κερδίσουν μια για πάντα, το σεβασμό και την εκτίμηση των άλλων ζώων.

Να όμως που ένα απότομο βουητό, διέκοψε απότομα τις σκέψεις του γερο μέρμηγκα. Πίσω από τη μεγάλη βελανιδιά, στ' αριστερά του ξέφωτου, το λιοντάρι και η τίγρης χόρευαν μερακλωμένοι, σκορπώντας το θάνατο σ' όλα μυριμήγρια βρισκόνταν γύρω τους. Σιγά σιγά κι άλλα ζώα μιμήθηκαν το ταιριαστό ζευγάρι, μακελεύοντας χιλιάδες μυριμήγρια. "Σύντροφοι προβοκάτσια", φώναξε ένας τριανταπεντάρης σταλινικός μέρμηγκας, "Όλοι στις τρύπες να τυπώσουμε την καταγγελία γι' αυτή τη σφαγή" ολοκλήρωσε. "Είναι το τέλος μας", σκέφτηκε ο γερο μέρμηγκας. Το τέλος του είδους. Κανείς στο μέλλον δε θα τολμήσει να επιχειρήσει κάτι αντίστοιχο. Χάθηκε κάθε ελπίδα. Μια για πάντα.

Τα ζώα του δάσους συνέχισαν να χορεύουν αμέριμνα, μέσα στην τρελή χαρά, και το μόνο που μπορούσε να διακόψει έστω και για λίγο τα βροντερά τους γέλια, ήταν οι κραυγές απόγνωσης των ετοιμοθάνατων μυριμηγκιών και τα ατέλειωτα μοιρολόγια κι οι βαριές κατάρες όσων είχαν επιζήσει.

Μέχρι που ακούστηκε ένας πυροβολισμός. Ένας δεύτερος τον διαδέχτηκε. Κι άλλοι... Πρώτα έπεσε χτυπημένο το λιοντάρι. Μετά η τίγρης. Σε λίγα δευτερόλεπτα, όλα ζώα βρισκόνταν στο ξέφωτο ήταν έτοιμα να δουν τις ριζες ανάποδα. Το λιοντάρι, αν και βρισκόταν στα τελευταία του, μπόρεσε να διακρίνει μια πολύχρωμη γραμμή, να κινείται αργά αργά πάνω στον χορμό του ψηλότερου δέντρου. Δυο χιλιάδες περίπου μυριμήγρια με τα πιο φανταχτερά και αλλοπροσάλλα ρούχα, ήταν συντεταγμένα σε τέσσερις ομάδες των πεντακοσίων, και κουβαλούσαν από ένα 22άρι πιστόλι. Καμιά δεκαριά από αυτά, τα πιο πολύχρωμα ντυμένα, ξεμάκρυναν από την πομπή, και με γοργό βήμα πλησίασαν το λιοντάρι. Ο νεότερος της παρέας, κοιτώντας το να ψυχροραγεί του είπε: "Να σου πω κάτι κυρ βασιλιά εκ μέρους όλων; Σε είχαμε παρεξηγήσει... Όση ώρα σε παρακολουθούσαμε από το δέντρο να πασχίζεις να χορέψεις, είχαμε πειστεί πως είσαι τσακωμένος με το σώμα σου. Όμως τώρα που σε βλέπω από κοντά, σε τέτοιες δύσκολες ώρες, να σπαρταράς σαν το ψάρι έξω από το νερό, ομολογώ πως έχεις πολύ καλή κίνηση στη μέση. Κρίμα να πάει χαμένο τέτοιο ταλέντο... Αλλά ποιός ξέρει; Μπορεί και να εμπνέεις όσους από μας σκουπίζουν τα πόδια τους επάνω σου... Γειά σου κουρελού!"



ΓΚΡΟΖΝΙ
ΟΠΩΣ
ΒΟΥΚΟΒΑΡ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ



αστικός τομέας δέλτα
δεκέμβριος 1999 - τεύχος 8
δουτικά



r.e.d. - από την carthago
δεκέμβριος 1999 - φύλλο 4
στο κέντρο



πρωτόλογηη
σταση ζαφανιδου της αποτολης
τεύχος 16 - δεκέμβριος 99
στο κέντρο

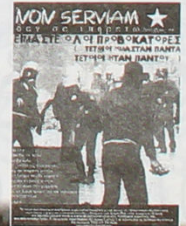


διασπορες
μητρακοπουλου τιτσα πεδιου
τεύχος 4
ιανουάριος 2000



νίπελ
δεκαπενθήμερη
έφημερίδα τοίχου
(και άλλα)

από το συνδικάτο
σαλαδόρων
θεσσαλονίκη



NON SERVIAM
δεκέμβριος 99
στο κέντρο